

anatolia

Turizm, Çevre ve Kültür Dergisi

**Doğal Hayatı Koruma
Etkinliklerinde Kamuoyu
Yaratma Stratejilerinin
Önemi ve Kitle İletişim
Araçlarının Kullanımı**

**Türkiye'de Termal Turizmi
Sempozyumu**

**Üniversitelerdeki Boş
Zaman Etkinliklerinin
Doğal Hayatı Korumaya
Yönlendirilmesi**

**Turizm Kuruluşlarının
Sanata Katkı
Sorumlulukları**

**Eskişehir'de
Kollokyum/Panel ve Çevre**

**Dağcılıkta
Spor-Turizm-Çevre İlişkisi**

**Turizm Alan ve
Merkezlerinin İlanına ve
Buralardaki Teşviklere
İlişkin Esaslar**

Çocuk ve Çevre İlişkisi

Talih Oyunları Salonları

şirketinizin hâlâ bir dergisi yok mu!..

enformasyon çağında yaşıyoruz; sorun bir mamulü, bir hizmeti en iyi şekilde üretmekle bitmiyor... bunu müşterilerinize duyurmak gerekiyor. siz de biliyorsunuz reklam; şirketinizin ürün/hizmetlerini yeterince tanıtamıyor; ayrıca reklam, pahalı bir tanıtım aktivitesi, üstelik kamuoyunun reklamdaki etkilenerek tercihlerini saptar..a düzeyi de giderek azalıyor... öyleyse çözüm; şirketinizin bir dergiye sahip olması... dergi yayıncılığı için eleman istihdamı pahalı, uzman eleman bulamıyorum diyorsanız, gelin bize... size yardımcı olalım; deneyimli, uzman ve en önemlisi dergiciliği bilen kadromuzla size yardım için hazırız... turizmden sigortacılığa; tarımdan demir-çeliğe; sendikacılığa, belediyeciliğe kadar pek çok alandaki dergilerinizi hazırlıyoruz... isterseniz derginiz için gereken tüm yazıların, fotoğrafların hazırlanması ve dağıtımın sorumluluğunu da alabiliriz... derginizin ağırlığı ister magazin, ister teknik, isterse bilimsel olsun... bir telefonunuz yeter...

tel: 479 10 84

ANATOLIA

TURİZM, ÇEVRE VE KÜLTÜR DERGİSİ
The Journal of Tourism, Environment and Culture

YIL : 3

EYLÜL - EKİM

(September-October)

1992

(İki ayda bir yayımlanır)
(Issued Bimonthly)

Sahibi ve
Yazıları Müdürü

(Publisher & Editor-in-Chief)

NAZMI KOZAK

Turizm Danışmanı
(Tourism Consultant)

MEHMET YEŞİLTAŞ

İngilizce Metin
(English Text)

MEHMET ARSLAN

Yurtiçi Temsilcilikleri

(Domestic Offices)

İSTANBUL

BÜLENT AĞAOĞLU

TEL: 246 17 94

İZMİR

HASAN KIRMIZI

TEL: 59 04 25

AYDIN

DOÇ.DR. BAHATTİN RIZAOĞLU

TEL: (631) 569 09

NEVEŞEHİR

MERYEM AKOĞLAN

TEL: (485) 249 90

BALIKESİR

AYHAN GÖKDENİZ

TEL: (661) 22 936

ANTALYA

DOÇ.DR. AHMET AKTAŞ

TEL: 27 45 50

CENGİZ EMRE

TEL: 45 47 18

MUĞLA

METİN KOZAK

TEL: (611) 460 14

Yurtdışı Temsilcilikleri

(Foreign/Abroad Offices)

KOSTANZA (ALMANYA)

AHMET ERTEKİN

TEL: (07531) 151 51

LANDSHUT (ALMANYA)

KENAN AVCI

TEL: (49 871) 286 18

YAZISMA ADRESİ

(Correspondence address)

P.K. 589 06425

Kızılay-ANKARA

TEL: 479 10 84

Dizgi/Typing by

SEYİR

231 39 68

Baskı/Printed by

ÖZYURT MATBAACILIK

220 76 31

kapak fotoğrafı:

GIYASETTİN DEMİRHAN

İÇİNDEKİLER

3 ANATOLIA'dan...

5 Doğal Hayatı Koruma Etkinliklerinde Kamuoyu Yaratma Stratejilerinin Önemi ve Kitle İletişim Araçlarının Kullanımı

DOÇ.DR. AHMET HALÜK YÜKSEL

Yazar makalesinde, kamuoyu yaratma stratejilerini ve bu stratejilerin kamuoyu yaratmada ne oranda etkin oldukları konusunu açıklamaktadır. Makalenin sonraki bölümünde ise kitle iletişim araçlarının kamuoyu yaratmadaki etkililik dereceleri anlatılarak, doğal hayatın korunması etkinliklerinde bu araçlardan ne şekilde yararlanılabileceği anlatılmaktadır.

9 Türkiye'de Termal Turizmi Sempozyumu

NAZMI KOZAK

Bu vazıda, 30 Eylül 1992 tarihinde Bolvadin Belediyesi ile Anadolu Üniversitesi Bolvadin Meslek Yüksek Okulu tarafından gerçekleştirilen "Türkiye'de Termal Turizmi Sempozyumu"nda sunulan bildiriye yer verilmektedir.

14 Üniversitelerdeki Boş Zaman Etkinliklerinin Doğal Hayatı Korumaya Yönlendirilmesi

DOÇ.DR. UĞUR DEMİRAY

Bu makalede, üniversitelerdeki boş zaman etkinlikleri kapsamında doğal hayatın korunmasına yönelik olarak nelerin yapılabileceği üzerinde durulmaktadır.

21 Turizm Kuruluşlarının Sanata Katkı Sorumlulukları

ATILLA ÖZER

Yazar, ülkemizde sanat ve sanatçılara karşı gösterilen ilginin yönelimi ve içeriği konusunda görüşlerini açıklamakta, ve turizm işletmelerinin sanata katkı amaçlarıyla neler yapabileceği üzerinde durmaktadır.

23 Eskişehir'de Kollokyum/Panel ve Çevre...

PROF.DR. SERAP KARA

Yazar, son yıllarda çevreyi önemli oranda tehdit eden toksik atıklar konusunda kasım ayı içerisinde Eskişehir'de gerçekleştirilecek olan kollokyum/paneli düzenlenmenin ardında yatan önemli bir çevre sorunu üzerinde durmaktadır.

25 Dağcılıkta Spor-Turizm-Çevre İlişkisi...

GIYASETTİN DEMİRHAN

Makale, dağcılığın turizm, çevre ve turizm ile olan ilişkisi üzerine kurulmuştur. Yazı, dağcılığın tarihsel gelişimine ilişkin bazı açıklamalara ek olarak, günümüzde ulaştığı boyutlar hakkında bilgi vermekte ve dağcılığın içinde bulunduğu sorunları açıklamaktadır.

30 Turizm Alan ve Merkezlerinin İlanına ve Buralardaki Teşviklere İlişkin Esaslar

Bu vazıda, turizm alan ve merkezlerinin ilanına ve buralarda gerçekleştirilecek yatırımlara verilen teşviklere ilişkin mevzuatı incelemektedir.

32 Çocuk ve Çevre İlişkisi

DOÇ.DR. DENİZ GÜLER

Makale, çocuğun gelişiminde çevre unsurunun ne derece önem taşıdığına ilişkin açıklamalara yer vermektedir.

34 Talih Oyunları Salonları

YARD.DOÇ.DR. MEHMET ÖZDEMİR

Bu makalede, Türkiye'de talih oyunları salonlarının kuruluşu ve işletmeciliğine yönelik hukuksal düzenlemeler anlatılmaktadır. Yazar, talih oyunları salonlarının kurulması ve işletilmesine ilişkin olarak hazırlanmış hukuksal düzenlemelerin nedenleri ve sonuçları bakımından konuya yaklaşmakta ve bazı açıklamalarda bulunmaktadır.

39 Kitap

40 KISA KISA...(haberler)

ABONE KOŞULLARI

Abone olmak için aşağıda belirtilen abone bedelini Nazmi Kozak adına Türkiye İş Bankası Kızılay (Ankara) Şubesi'ndeki 0720095 no'lu hesaba yatırıldıktan sonra, alındı belgesinin fotokopisini P.K. 589 06425 Kızılay-ANKARA adresine göndermeniz yeterlidir. Adınızı, açık adresinizi, posta kodunuzu, telefonunuzu ve hangi sayıdan itibaren abone olmak istediğinizi lütfen belirtiniz

Abone Bedelleri

6 Aylık : 70.000 TL.

Yıllık : 120.000 TL.

NOT: Abone bedelleri, öğrenci, öğretmen ve öğretim görevlileri için % 25 indirimli uygulanır.

ANATOLIA DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Türkiye ve Dünya'daki Bilgileri Masanıza Getiriyor...

SUNDUĞUMUZ HİZMETLER

- Turizm alanında baskısı tükenmiş yerli ve yabancı dokümanların fotokopisi temin edilir.
- Turizm alanında istenen konularda yerli ve yabancı kaynaklar için tarama yapılır ve tarama sonucunda elde edilen dokümanların fotokopileri sağlanır.
- Tarama ücreti ilk 25 kaynak için 200.000 TL, daha sonraki her 10 adet kaynakçanın ücreti de 100.000 TL'dir. Bu tutarlara ilgili dokümanların fotokopi ücretleri dahil değildir.
- Turizm ile ilgili alanlardaki araştırmalara bilgi ve danışmanlık hizmeti verilir (Bu tür hizmetlerin ücreti karşılıklı görüşme ile saptanır).
- Fotokopi ücreti her bir sayfa için 1000 TL olup, fotokopi isteğinde bulunulan makale, araştırma, rapor v.b. dokümanların sayfa sayısı 100'den az olması durumunda, fotokopi ücreti olarak 100.000 TL alınır.
- Hizmetlerimiz posta ile ödemeli gönderilir. Postalama ücreti alıcıya aittir.

Yazışma Adresi:

ANADOLIA DERGİSİ P.K.589 06425 Kızılay, ANKARA

TEL: 479 10 84

Türkiye'de toplumsal gelişmenin ulaştığı aşama, kamu yönetimi uygulama ve düzenlemelerinin önüne geçmiştir. Mevcut uygulama ve düzenlemeler Türk toplumunun gereksinimlerini karşılamaktan uzaktır.

Çevre ile ilgili düzenlemelerde, turizmde veya kültürle ilgili olsun mevcut yasalar, yönetmelikler vb. hukuksal düzenlemeler ihtiyacı karşılayamamaktadır ve gelişmeleri geriden izlemektedir.

Turizm sektörünü ele alalım ; 1983'lerde 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu çıkarıldı ve bu yasa zamanına göre ileri uygulamalara sahipti. Ancak daha sonradan gerçekleştirilen ekleme ve değişiklikler ile birlikte 2634 sayılı yasa, şimdilerde turizm sektörünün gereksinimlerini karşılayamamaktadır . Örneğin, turizmin iyi korunmuş, temiz çevre ile olan ayrılmazlığına rağmen , bu yasada hâlâ çevreciliğe aykırı maddeler bulunmaktadır.

Öte yandan turizm sektörünün hizmetine sunulan turizm türleri giderek artmaktadır. Termal turizm, dağ turizmi, yayla turizmi, mağara turizmi ... vb. gibi turizm türleri giderek daha önemli hale gelmektedir. Bu alanlarda giderek yatırımlar artmakta, buna bağlı olarak talep de artmaktadır. Ancak, bunlara ilişkin hukuki düzenlemeler, ya hiç yoktur ya da 50-60 yıl öncesinin yasaları, yönetmelikleri geçerlidir. Turizme yeni açılan alanların korunması, uzun yıllar turizmin hizmetine sunulabilmesi ve bizden sonraki kuşakların da hizmetine bırakılabilmesi için, bu turizm türleri ile ilgili hukuksal düzenlemelere zaman geçirilmeden ihtiyaç bulunmaktadır.

Çevre korumacılık ile ilgili olarak yapılan hukuksal düzenlemeler (yapılanlar) yeni olsalar bile günümüzün gereksinim ve koşullarını karşılayacak düzeyde ve içerikte oldukları konusu bile tartışmalıdır. Ayrıca çevrenin korunması alanında getirilmesi gereken yeni ve değiştirilmesi gereken eski pek çok ve yönetmelik bulunmaktadır. Bizler doğal hayatın korunmasından söz ediyoruz, ancak dağlardan, göllerden, denizlerden yararlanma ile ilgili olarak hâlâ 1930-1940'larda çıkarılmış yasalar geçerlidir. Örneğin, av hayvanlarının tespiti, avlanmaları gibi hususlarda çoğunluğu eski olan düzenlemeler uygulanmadadır.

Yukarıda bir-iki konu üzerinde durduk, görülüyor ki Türkiye'nin zaman geçirilmeden çağın gereksinim ve koşullarına yönelik olarak yeni hukuksal düzenlemelere ihtiyacı bulunmaktadır. Diğer konuları bir yana bırakalım, konumuzu doğrudan ilgilendirdiği için turizm ve çevre alanında çok yakın zaman sonrasına değin gerekli düzenlemeler yapılamazsa, pek çok şey, pek çok doğal güzellik bir daha geri gelmemek üzere yok olacaktır.

Saygılarımızla...

ANATOLIA OKUYUCULARINA ;

Derginiz ANATOLIA, turizm ve çevre alanlarında haber niteliği olan konulara sayfalarında yer verme kararı almıştır. Toplamı bir-iki sayfayı aşmayacak bir boyutta ve "**Kısa Kısa**" başlığı altında yer vereceğimiz bu bölümde, aşağıda sıralanan konularda kısa haberlere yer vereceğiz.

ANATOLIA Dergisi'nde yer almasını istediğiniz haberleri, dergimiz adresine göndermenizi rica ederiz.

"**Kısa Kısa**" başlığı altındaki bölümde yer verilecek haberlerin konuları:

- Konferans, sempozyum, panel v.b. toplantılarla ilgili haberler, duyurular,
- Araştırma, rapor, tez (master, doktora, uzmanlık) haberleri,
- Kitap, dergi yayımlama haberleri,
- Lisans ve lisansüstü öğrencilerince gerçekleştirilen araştırma çalışmaları ile toplantı,haber ve duyuruları,
- Turizm ve çevre ile ilgili alanlarda çalışmalar yapan derneklernin çalışmaları, gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin haber ve duyurular,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının etkinliklerine ilişkin haber ve duyurular.

Yazışma Adresi:

ANADOLIA DERGİSİ P.K.589 06425 Kızılay, ANKARA
TEL: 479 10 84

DOĞAL HAYATI KORUMA ETKİNLİKLERİNDE KAMUOYU YARATMA STRATEJİLERİNİN ÖNEMİ VE KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ KULLANIMI

DOÇ.DR. AHMET HALUK YÜKSEL*

ABSTRACT

THE IMPORTANCE OF CREATING PUBLIC OPINION STRATEGIES ABOUT PROTECTING NATURE AND USING OF MASS MEDIA

The roles of mass communication and mass media are very important in protecting nature. The lack of mass communication is, to get delayed feed-back in communication process. This means that the source of communication process can not have proper information about the changes that have happened in receiver. If this problem is solved, mass communication could be much more effective in protecting nature.

(Ahmet Haluk Yüksel, Associate Professor, Open Education Faculty, Anadolu University, Eskişehir, Turkey.)

Günümüzde özellikle son on yıl içinde, insansal iletişim konusunda yapılan bilimsel araştırmaların artık şaşırtıcı boyutlara ulaştığı bilinmektedir. Aslında, araştırma çalışmalarında görülen ve artık "patlama" olarak nitelendirilebilecek olan bu gelişme, iletişim kavramının gittikçe genişleyen kullanım alanı ve anlamından kaynağını almaktadır. Buna bağlı olarak çok sayıda bilimsel disiplin ve alan da kendi ilgi ve gerçekleri bağlamında da olsa iletişim konusunda çalışmakta ya da iletişimi kullanmaktadırlar.

İletişim kavramının çok çeşitli bilim ve alanlarla yakın ilişkisi ve değişik bilimsel disiplinlerin iletişim kavramını ve kendi alanlarında kullanmaları, bu kavramın değişik biçimlerde tanımlanmasını da beraberinde getirmektedir.

Aslında iletişim sözcüğü, birçok davranış biçimlerini de kapsaması nedeniyle "sevgi" sözcüğüne çok benzemektedir. Bu açıdan, en geniş anlamlısından en dar anlamlarda ele alınan yüzden fazla iletişim tanımının varlığı bilinmektedir. Gündelik kullanıma en yakın ve en geniş anlamıyla iletişim; herhangi bir bilgi (information) paylaşma eylemidir. Bu genel tanımlamadaki bilgi sözcüğünün kapsamı çok önemlidir. Eğer bilgi sözcüğünü "data" anlamındaki bilgilerden ibaret sayıyorsak, o zaman bu tanımın da belli bir noktaya kadar eksik olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü, toplumsal yapı içerisindeki insanlararası ilişki ve etkileşimlerde "data" anlamındaki bilgilerden öte, duygular ve kanaatler de söz konusudur. Bunun yanı sıra, iletişim olgusu belli bir süreç yapısını da taşır. Belli birtakım iletiler, kaynaktan çıkar, belli oluklar (channels) kullanılarak alıcıya ulaşır. İletiyi alan alıcı da birtakım etkiler ve bağlı olarak da birtakım değişiklikler meydana gelir. Bu aşamadan sonra da, alıcıdan kaynağa (ilk iletiyi gönderen kaynağın daha sonra göndereceği iletileri düzenlemek ve iletişimin etkilerini ölçmekte kullanabileceği) bir yansıma (feed-back) yollar. Bu durum iletişim olgusunun sahip olduğu "süreç" niteliğini ortaya çıkarmaktadır.

Yapısı gereği iletişim ilişkileşme ve etkileşime dayanan bir olgudur. Bu ilişkileşme ve etkileşim bir bireyle bir diğeri veya bir bireyle birçokları arasında kurulabilir. Bu ilişkileşmenin özü ve temeli belli bir uyum (in tune) içinde olmaktadır. Kaynak ve alıcının uyum içinde oluşu her iki tarafın da bilgiye eğilmiş ve onunla ilgilenmekte oluşu anlamını taşır. Bu ilişkileşmenin mutlaka yüzüze gerçekleşmesi de gerekmez. İletileri oluşturan sembollerin boşluk yoluyla -havadan- alınması ve sembollerin gittikçe gelişen teknolojiye paralel olarak daha yoğun bir şekilde saklanabilmesi gibi yöntemler yüzüze ilişkileşmenin mutlak gerekliliğini ortadan kaldırmıştır. Bir başka deyişle, kitle iletişim araçlarının yapısı ve gelişmesi anılan zorunluluğu azaltmıştır.

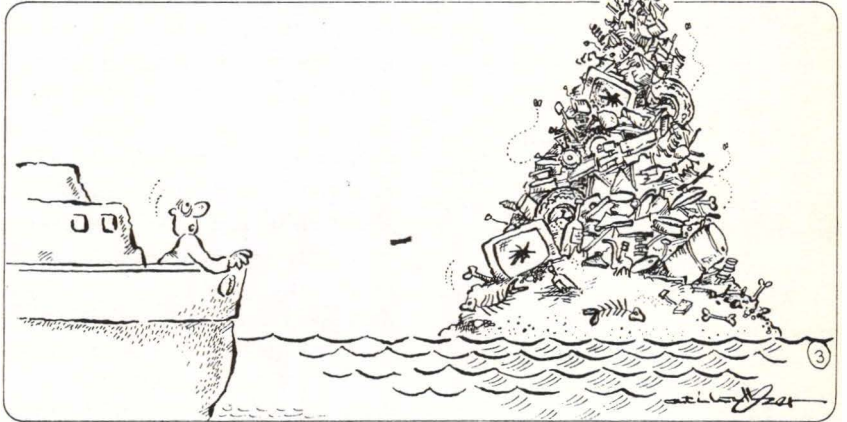
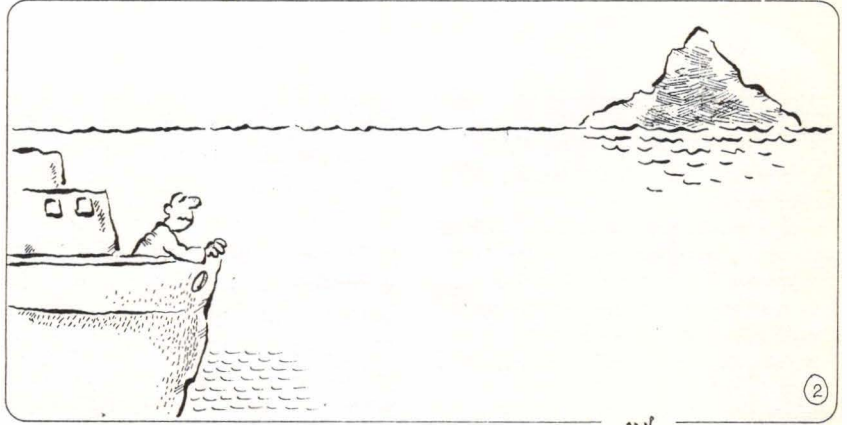
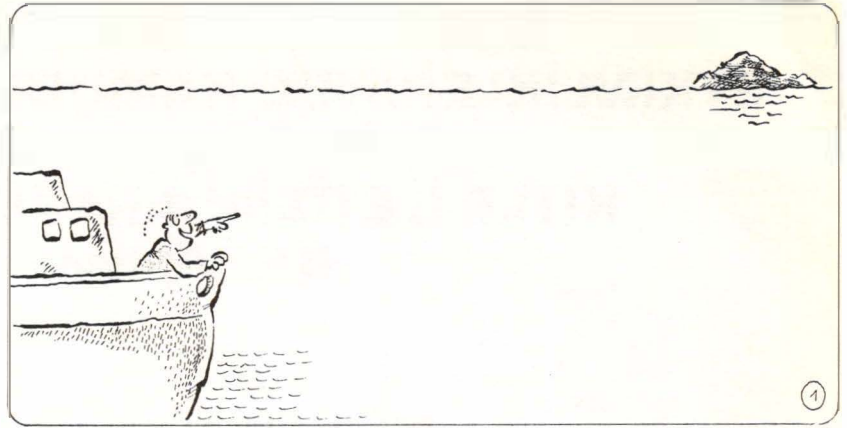
İletişimi; belli bir bilginin paylaşılmasını mümkün kılan bir ilişkileşme ve paylaşma süreci olarak nitelendirmek mümkündür. Bu nitelendirmenin ışığında iletişim kavramının tanımını şöyle gerçekleştirebiliriz: İnsanlararası iletişim; bilgi, düşünce, tutum ve kanılarla davranış biçimlerinin kaynak ile alıcı arasındaki bir ilişkileşme yoluyla bir insandan diğere bazı oluklar kullanılarak aktarılması sürecidir. Burada tek tek insanların birbirleriyle olan iletişimleriyle birlikte, insanların

* Doç. Dr. Ahmet Haluk Yüksel, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde öğretim üyesidir.

kurumlarla ve kurumların diğerkurumlarla kurduğu; başka deyişle insanların içinde yer aldığı tüm iletişim olayları insansal iletişim kapsamında düşünölmektedir. Kısacası; iletişim temelde iletiye hedef olan alıcıdan belli bir değışiklik yaratmak amacıyla gerçekleştirilen bir bilgi paylaşma eylemi olarak ele alınabilir. Kaynağın başlattığı iletişim süreci, alıcının sayısı ve iletişimi gerçekleştirmede kullanılan olukların yapısına göre kitlesel boyuta dönüşür.

Herhangi bir iletişim süreci gerçekleştirilirken önem taşıyan bazı iletişim öğelerine kısaca bakmak gerekmektedir. İletişim sürecini başlatan, iletiyi gönderen öge olan kaynak, iletiyi hedefe gönderen kişi, grup ya da kurum olabilir. İletişim yapısı gereğı, önce kişi ya da kişilerin duyuğu, düşünce,kanı, bilgi ve gereksinimlerini iletmek isteyen kaynağı gerektirir ve onunla başlar. Kişilerarası iletişim, başka deyişle yüzyüze iletişimin, en sık ve önemli biçimi dil ile olmaktadır. Kitle iletişiminde ise, kitle iletişim araçları kullanılarak iletişim gerçekleştirilir. Her iki durumda da kaynak kendi iletisinin kodlayıcısı olmaktadır. Başka deyimle kaynak, ilişkilşmede paylaşım konusu etmek istediğı bilgiyi, duyguyu,kanıyı alıp iletebilecek bir biçimde dile getirmektedir. İletiler, bir kez kodlanıp hedefe gönderildiğinde, kaynağın elinden kurtulmakta ve iletinin gerçekleştireceğı şeyleri önleyip, değıştirmek kaynağın gücü dışında kalmaktadır. Bu anlamda, iletilerin olması gerektiğı gibi kodlanıp sürece sokulması gerekmektedir. Aslında bu noktada birçok etken kaynağı etkilemektedir. Bu etkenler; kaynağın iletişim becerisi, tutumları, deneyim ve bilgi düzeyi ile çevresel ve toplumsal, kültürel ve ekonomik öğeleridir.

İleti (message), kaynaktan alıcıya gönderilen bir uyarı, bir düşünce, duyuğu,kanı ya da bilginin

kaynak tarafından kodlanmış halidir. Kodlama; bir bilginin, düşünce, duyunun veya kanının iletme uygun ve hazır bir ileti biçimine dönüştürülmesidir. Kaynağın kafasında kalan ve diğerkişilere aktarılmayan düşünceler doğal olarak iletişimin bir parçası olamazlar. Bu nedenle, kaynağın düşüncesi başkalarının da anlayabileceğı bir biçimde ifade edilmelidir. Kodaçma ise, alıcıya ve alınan bir uyarımın başka iletinin yorumlanarak anlamlı bir

biçime sokulmasıdır. İletişim süreci içerisinde iletiler ancak kodaçma yoluyla kağıt üzerindeki "anlamsız" işaretler ya da birtakım ses ve görüntü sinyalleri olmaktan çıkıp anlam kazanır. İletişim gerçekleştirilirken kodlama ile kodaçmanın önemi bir anlamda iletişimin gerçekleşmesi ile eş değışir. İletişimin başarısını ölçen en önemli sorun iletinin alıcı tarafından kodaçmanın yapılmasıdır. Bu durumun en önemli ölçütü ise alıcı ile kaynağın dene-

vim ve yaşantılarının çakışması da en azından kesişmesidir. Ortak deneyimin bir parçası olarak, iletişimde kullanılan ortak dil, kodaçmanın gerçekleştirilmenin ilk koşuludur. Burada ele alınması gereken bir nokta da bağıntı çerçevesi (cycle of reference-frame of reference) dir. Aslında, bağıntı çerçevesi kodlama ve kodaçma işlemlerinin ve bağlı olarak iletişim sürecinin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesindeki önemli öğelerden birisidir. Bağıntı çerçevesini; "insanların sahip oldukları tüm bil yükü" olarak tanımlamak mümkündür. Bireyle bağıntı çerçevelerinin keşiştiği alan iletişimin gerçekleştiği alanıdır ve bu keşişme alanı ne denli büyük olursa, iletişimin sağlıklı olarak da o denli büyük olur.

İletişim süreci içerisindeki ortak (channel) kaynağın iletinin fiziksel iletimiyle ilgili olan öğedir. İletim kanalı, iletiyi kaynaktan alıcıya götüren araçtır. Oluğun yansıması gerçekleştirilen iletişimin boyut ve niteliğine uygun olmasının yanı sıra, alıcıya kolaylıkla ulaşabilecek bir yapı da taşımalıdır. Ayrıca, iletişim sürecinde bilgi aktarım kapasitenin yüksekliği de bir oranda oluğun kapasitesine bağlıdır.

İletişim sürecinde alıcı, kaynağın gönderdiği iletiye hedef olan kesimdir. Alıcı, bir kişi örgütlenmiş ya da örgütlenmemiş bir grup ya da toplum olabilir. Alıcı, kullanılan iletişim oluklarına göre bireysel ya da kişilik, toplumsal yapı ve örgütlenme biçimine bağlı olarak aktif; başka deyişle kaynak tarafından gönderilen iletilere tepki gösteren ya da pasif, tepkisini belli etmeden salt iletiyi alan biri de olabilir.

Herhangi bir iletişim sürecini gerçekleştirebilmek ve bağlı olarak belli bir konuda kamuoyu oluşturabilmek amacıyla iletişimde bulunmada işlev gören iletişim süreci öğelerinden birisi de yansıma (feed-back) dir. Yansı-

ma, alıcının kaynağın iletisine verdiği cevaptır. Kaynak bu cevabı algılayıp iletilerini söz konusu cevabı ölçüt olarak değiştirmek amacıyla kullanabilir. Bir başka deyişle yansıma, kaynağa iletişimin yeterince etkin olup olmadığı konusunda ipucu veren bir ileti biçimidir. Yansıma adı verilen ileti, kaynağın kendi kendisini kontrol etmesi imkânını verir.

Bu anlamda iletişimin sonucu ve amacı olarak nitelendirilebilecek olan iletişimin etkilerini; iletinin kaynak tarafından gönderildikten sonra, alıcı kesimin iletiyi alıp yorumlaması ile birlikte, yine alıcı kesimin davranışlarında iletinin etkinliğine koşut olarak ortaya çıkan gelişme ve değişimlerdir biçiminde tanımlamak mümkündür. Kaldı ki, iletişimin temel amacının bilginin paylaşılacağı ya da ilişkiyeilecek alıcının davranışlarında istendik yönde bir değişim yaratmak olduğu bilinmektedir. Bu anlamda, etkin iletişimin ölçüsü, kaynak tarafından amaçlanan davranışın ve davranış değişikliğinin alıcıda görülmesidir. İletişimin etkilerini üç grupta toplamak mümkündür;

a) alıcı kesimin bilgi düzeyindeki değişme,

b) alıcının tutumunda (attitude) görülen değişme,

c) alıcının açık davranışında görülen değişme.

Sözü edilen üç değişme grubu çoğunlukla ard arda görülebilir. Başka deyişle, alıcının bilgisindeki değişme, tavır takınmadan önce, tavır takınma ise, davranış değişikliğinden önce gelir.

İletişimin etkinliğini sağlamak için bazı öğelerin varlığı gerekir. Bunlardan ilki; iletilerin gücünü ve etkisini arttırmak için çoklu oluk-kullanmak, başka deyişle gerektiğinde alıcının birden çok duyusuna seslenmek gereği olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, iletişimin etkilerini görmek de önem-

lidir. Bunun dışında, alıcının bağıntı çerçevesinin iyi bilinmesi ile, kaynakla alıcının bağıntı çerçevelerinin keşişme alanının büyüklüğü iletişimin etkilerini arttırma da önem taşımaktadır.

Kamuoyu oluşturmada büyük önem taşıyan kitle iletişiminin tanımlanmasını şöyle gerçekleştirmek mümkündür. Kaynak kesimin, paylaşma ve ilişkişme amacıyla, bilgi, düşünce, kanı ve tutumları alıcı kesim durumunda ki büyük ve dağınık bir kitleye, kitle iletişimini gerçekleştirmek üzere geliştirilmiş araçlarla iletilmesi sürecine "kitle iletişimi" adı verilir. Aslında kitle iletişimi gerek kullanırken, gerek kullanırken teknik araçlar, gerek iletinin biçimi ve kodlanması, gerek alıcı çerçevesinden ancak kestirimsel olarak belirlenebilmesi, gerekse ulaştığı veya ulaşmayı hedeflediği insanların sayısı açısından yüzyüze iletişimden bazı ayrılıklar gösterir. Bu anlamda, kitle iletişimini yüzyüze iletişiminden ayıran iki önemli özellik ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, kitle iletişiminin, kişiler arasında yüzyüze değil, bir toplum içinde aynı yapıda olmayan (heterojen), ayrışık ve bilinmeyen bir kitle ile gerçekleştirilen bir iletişim tara oluşudur. İkincisi ise, kitle iletişiminde; iletiyi yollayan kaynak ile alıcı arasında, kimi genel ilişkiler dışında hiçbir ilişkinin söz konusu olmayışıdır. Kaldı ki , bu durum kitle iletişiminin doğası gereği ortaya çıkar.

Toplumsal iletişimi gerçekleştirmek için araçları olarak karşımıza çıkan kitle iletişim araçlarının hiçbirisi kendine özgü birtakım özelliklere ve etkilene gücüne sahiptir. Görsel-ışitsel yapısı ve yaygınlığı nedeniyle toplumsal yapıdaki etkililiği diğerlerine oranla yüksek olan televizyonun da birtakım eksikliklerinden söz edilebilir. Bu eksikliklerin en önemlisi olarak karşımıza televizyonla alıcıya ulaştırılan iletilerin tekrarlama bir niteliğe sahip oluşu

çıkılmaktadır. Ayrıca, televizyon haberlerinde "alternatif yorum ve değerlendirmeler" yapılmasına da imkân bulunmamaktadır. Bu da televizyon izleyicilerinin olayları tek yönlü olarak algılamalarına yol açmaktadır. Televizyonun üstünlüğü ise, özellikle bizim toplulumumuzda (neredeyse gelenekselleşmiş okuma-yaz tembelliği de göz önüne alınırsa) herkes tarafından kolaylıkla ulaşılabilen yapısı, birden çok duyu organına hitap etmesi nedeniyle etkililiğinin yüksek olması ve daha çok eğlendirerek eğitmesi gibi özellikleri olarak ortaya çıkmaktadır. Bunların yanı sıra, televizyonda seslenen hedef kitenin türdeş olmayan yapısı, bağıntı çerçevesinin saptanmasını daha kestirimsel hale getirmekte. Bu da yansımanın önemini arttırmaktadır. Oysa, kitle iletişim araçlarının bütününde olduğu gibi televizyonda da yansıma gecikmeli (delayed) türdedir. Bu durum ise, kaynağın yeni iletilerini düzenlemede ölçüt bulabilmesini ve önceki iletilerinin etkililik derecesini belirlemesini güçleştirmektedir.

Gazete ve diğer basılı kitle iletişim araçlarının diğerlerine oranla en önemli üstünlüğü, bu tür iletişim araçları ile alıcıya ulaştırılan iletilerin tekrarlanabilir yapılarının olmasıdır. Böylelikle iletilerin kodaçımının daha tam'a yakın yapılabilmesi mümkün olmaktadır. Ayrıca kitle iletişim araçlarının "alternatif yorum ve değerlendirmeler" yapabilme şansına sahip oluşu bir başka üstünlüktür. Ancak, ülkemizde okuma-yazma bilme oranının düşüklüğü ve yazılı iletişim türüne olan yaklaşımımız göz önüne alındığında bu tür kitle iletişim araçlarının önemli bir etkililik sorunu ortaya çıkmış olur. Bunların yanı sıra basılı kitle iletişim araçlarının dağıtım sorunları nedeniyle hedef kitleye ulaşılması güçlükleri, her gün okuyucuların gazeteye para ödeyip alma "külfetlerine" katlan-

maları gibi bazı noktalar da bu tür kitle iletişim araçlarının etkililiğini zayıflatır.

Radyo, kitle iletişim araçları içerisinde en yaygın ve en pratik olanlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, radyonun oluk olarak kullanıldığı iletişim süreçlerinde en önemli eksiklik, bu aracın sadece bir tek duyu organına seslenmesi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda radyo bütün kamuoyu oluşturma çabalarında olduğu gibi doğayı koruma çabalarında da etkin olarak kullanılabilir.

En gelişmiş ve toplumun hizmetine en son sunulmuş kitle iletişim aracı ise video'dur. Video, televizyonun tekrarlanamaz özelliklerini ortadan kaldırması nedeniyle önem kazanmıştır. Ayrıca, yine hem göze, hem de kulağa hitap eden bir yapı taşıdığından etkililik oranı tek bir duyu organına hitap eden kitle iletişim araçlarından daha ileri boyutludur. Bu anlamda video kamuoyu oluşturma çabalarında oldukça etkin olarak kullanılabilir bir araçtır.

Doğal hayatı koruma etkinliklerinde çok etkin ve yoğun olarak kullanılan bilimsel anlamdaki toplumsal iletişim olgusunun değişik boyutlarda irdelenmesi hayati öneme sahip olan bu konuda farklı bir anlam taşır. Bu önemli noktaya bağlı olarak, iletişimin tanımını ve oluşturduğu ya da oluşturması gerektiği düşünülen değişme ve etkilemeler de aynı biçimde bu etkinlik alanında doğal olarak geçerlidir.

İletişim ve toplumsal iletişimi gerçekleştirme araç ve yöntemi olarak kitle iletişimi doğal hayatı forumada;

a) doğal hayatın varlığı ve devamlılığının insan yaşayışı açısından önemini,

b) doğal hayatın korunmasının önemi (bu aşamada eğer doğal hayat korunmazsa neler olabilir

biçiminde ortaya çıkabilecek bir soruya da cevap aranması gerekmektedir),

c) gelecek kuşaklara zengin bir doğal çevre barakmanın anlamdaki kültürün devamlılığının sağlanması bağlamında bir görüş olduğu,

d) tüm bunlara bağlı olarak geleceğin yetişkinlerine doğal hayatın ne denli önemli bir miras olduğunun ve korunmasının önemini anlatılması bağlamında işlev görmelidir.

Bunu yaparken de, iletişim sürecinin oluşturduğu değişim dizgesinin belli birtakım yöntemler kullanarak test edilmesi gerekmektedir. Test etmenin yolu ise, alıcı kesimin kaynağa gönderdiği yansıma (feed-back) ların değerlendirilmesi anlamında gerçekleşir. Böylelikle doğal hayatı koruma konusunda uygulanacak yol ve yöntemlerin etkililiği ve sağlamlık derecesini belirleme ve buna gerektiğinde daha etkili yol ve yöntemler izlemek gerekebilir. Bu durumda da, ya yansıma alınabilecek iletişim kanalları kullanılmalı, ya da yansıma alma ve değerlendirilme yöntemleri geliştirilmelidir.

Öncelikle, görsel-işitsel yapı ve okuma-yazma bilme gereksinimi söz konusu olmadığında, "televizyon" ve televizyonun tekrarlanamama eksikliğini ortadan kaldırması özelliği nedeniyle "video" bu konuda yoğun bir kullanım alanına sahiptir. Televizyonun basılı kitle iletişim araçları karşısındaki en önemli engellerinden birisi olan "alternatif yorum ve değerlendirmeler" yapamama engeli de video kullanımı yoluyla; tekrarlanamama engeli ise, ya video kullanımı ile ya da program yayınlarının belli periyodlarla tekrarının gerçekleştirilmesi yoluyla aşılabilir.

NOT: Kaynaklar konusunda yazımdan ayrıntılı bilgi elde edilebilir.

TÜRKİYE'DE TERMAL TURİZMİ SEMPOZYUMU

NAZMI KOZAK

Anadolu Üniversitesi Bolvadin Meslek Yüksek Okulu ile Bolvadin Belediyesi, 30 Eylül 1992 tarihinde "Türkiye'de Termal Turizmi Sempozyumu"nu düzenlediler. "Bolvadin'in Kurtuluşu ve Geleneksel 8. Kaymak Şenlikleri Haftası" dolayısıyla Bolvadin Belediyesi'nin gerçekleştirdiği bir dizi sosyal ve kültürel aktivitelerin devamı niteliğinde düzenlenen sempozyum, termalturizm alanında çalışmalarını bulan bilim adamı, araştırmacı ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla yapıldı. Bolvadin Belediyesi Heybeli Termal Tesisleri'nde ger-

çekleştirilen sempozyuma toplam sekiz konuşmacı katıldı ve birer bildiri sundu.

Başkanlığını Anadolu Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat Bölümü öğretim üyelerinden Prof.Dr. Nejat Berberoğlu'nun yaptığı sempozyumda ilk konuşma Hacettepe Üniversitesi Uluslararası Karst Su Kaynakları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nden Doç.Dr. Şakir Şimşek tarafından yapıldı. Doç.Dr. Şimşek, "Türkiye'de Termal Kaynak Kullanımı ve Bolvadin - Heybeli Kaynağının Önemi"

başlığı altında sunduğu bildirisinde şu görüşlere yer verdi: "Yurdumuz termal kaynaklar, maden suları ve içmeceler bakımından dünya üzerinde en önde gelen ülkeler arasında bulunmaktadır. Türkiye'de kaplıca geleneği bulunmasına rağmen, termal kaynakların bulunduğu yerlerde yeterince modern tesis kurulamamıştır. Ancak son yıllarda ülkemiz turizm etkinlikleri ile yatırımların teşviki ve halkın tedavi amacıyla kullanma talebi de bu kaynaklara olan ilgiyi önemli ölçüde artırmıştır. Bu

Nizametten Şentürk

önemli kaynakların birisi de Afyon-Bolvadin-Heybeli sahasında görülmektedir. Termal kaynak olarak debi ve sıcaklığı (57 °C) olan ve coğrafik bakımdan önemli bir konumda yer alan Heybeli Termal Alanı'nın gerek tesis, gerekse işletme açılarından değerli bir örnek teşkil etmesi beklenmektedir."

Sempozyumun ikinci konuşmacısı olarak kürsüye gelen MTA

Genel Müdürlüğü Enerji Dairesi Başkanı Nizamettin Şentürk de "Türkiye'de Termal Kaynaklar ve Bolvadin-Heybeli Kaplıcalarının Jeotermal Özellikleri" başlığını taşıyan bildirisini sundu. Şentürk bildirisinde MTA Genel Müdürlüğü'nün bu alandaki çalışmalarını anlattı. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün gerçekleştirmekte olduğu sondajlar sonucunda şu an 700 dolayında termal kaynak grubu bulunduğu

Dr. Ali Yamen

nu açıklayan Şentürk, bu sayının her geçen gün artmakta olduğunu söyledi. Konuşmasının ikinci bölümünde Bolvadin-Heybeli termal sahasının jeotermal özelliklerini anlatan Şentürk, bu sahada açılan kuyularla kaynak debisinin beş misli arttırıldığını belirtti. Nizamettin Şentürk, Heybeli termal sahasında gerçekleştirilecek olan yatırımların planlama aşamalarında termal kaynak koruma alanlarının dikkate alınmasını istedi ve yetkilileri bu konuda uyardı.

"Jeotermal Kaynakların Alternatif Kullanımı" adlı bildirisıyla sempozyuma katılan ORME Jeotermal A.Ş. Yönetim Kurulu başkanı Orhan Mertoğlu konuşmasında, jeotermal kaynakların termal turizme entegre olan diğer kullanım alanları üzerinde durdu. Mertoğlu konuşmasının bir bölümünde şu görüşlere yer verdi: "Jeotermal enerji temiz enerjidir; üretim, ısı değişimi, ısıtma, elektrik ve re-injeksiyon yapılması durumunda jeotermal enerji çevreyi kirletmez. Jeotermal enerji ile;

- 1) elektrik enerjisi üretilir,
- 2) ısıtma yapılır (şehir, sera, konut, ev, otel vb.)
- 3) soğutma yapılır,
- 4) kaplıca amaçlı olarak kullanılır (termal turizmde),
- 5) kimyasal maddeler üretilir."

Dünyada halen 600 MW civarında elektrik enerjisinin jeotermal enerjiden üretildiğine dikkatleri çeken Orhan Mertoğlu, jeotermal enerji ile ısıtma uygulamalarının ilk kez ABD'de gerçekleştirildiğini ve dünyanın pek çok ülkesinde jeotermal enerji ısıtması yapıldığını söyledi. Mertoğlu, İrlanda'nın başkentinin tümüyle jeotermal enerji ile ısıtıldığını, bu alanda Türkiye'de de Balıkesir Gönen'de

1987 yılından beri 1400 konut ısıtma eşdeğerinde termal tesislerin, evlerin, sera ve tabakhanelerin prosesinde suyun ısıtılması uygulamaları başarıyla gerçekleştirilmekte olduğunu vurguladı. Konutların 24 saat kullanılan sıcak suyun temin ve ısıtılması için ayda 130 bin lira işletme gideri ödenmekte olduğunu söyledi. Jeotermal enerji ile ısıtmanın en ekonomik uygulama olduğunu ve diğer yakıtlarla (doğal gaz) ısıtmaya göre en az 10 misli daha ucuz olduğunu vurgulayan Mertoglu, Türkiye'de konunun önemi anlaşıldığından Kırşehir, Simav, Izmir, Afyon, Aydın gibi illerimizde konut ısıtma çalışmalarının devam ettiğini ve en yakın bir tarihte Kütahya'nın-Simav ilçesinde 6500 konut 1. kademesinin jeotermal enerji ile ısıtılmasının başlanacağını ifade etti.

Turizm Bakanlığı Sağlık ve Termal Turizm Koordinatörü Dr. Toros Özbek sempozyuma "Sağlık Turizmi Kapsamında Termal Turizmin Türkiye'deki Önemi ve Yeri, Bolvadin-Heybeli Kaplıcalarının Sağlık ve Termal Turizm Açısından Değerlendirilmesi" başlığını taşıyan bildiriyle katıldı. Dr. Özbek konuşmasına termal turizmin önemini anlatarak başladı. Dünyanın pek çok ülkesinde termal turizmin giderek önemsenen bir sektör haline geldiğini vurgulayan Dr. Özbek, Almanya, Macaristan, Japonya ve son yıllarda da Çin ve ABD'nin bu alanda önemli tesis yatırımları gerçekleştirdiğini açıkladı. Türkiye'de termal turizm sektörünün hızla geliştiğini iki özel sektör ile 18 kamu yatırım çalışmalarının devam ettiğini, termal turizmin bu nedenle iç turizme lokomotif görevi yapacağını açıkladı. Türkiye'de kıyı ve tarih turizminde yoğunlaşan turizmin termal turizmle entegre edilerek, 12 ay turizm yapılmasının gerektiğini, mevcut 170

TÜRKİYE İÇİN TERMAL TURİZM NİÇİN ÖNEMLİDİR?

- ◆ Türkiye'de termal kaynak potansiyeli oldukça fazladır. Toplam olarak 1500 dolayında termal kaynak bulunmaktadır. Yapılan hesaplamalara göre bu kaynak potansiyeli bir günde 1 milyon kişiye hizmet sunabilecek düzeydedir.
- ◆ Termal turizm, diğer turizm çeşitleri ile çok kolay entegrasyona gidilebilen bir alandır.
- ◆ Termal turizm turizm mevsiminin tüm bir yıla yayılmasını sağlar. Bu nedenle, yaz aylarında deniz-kum-güneş turizmine hizmet eden otellerde istihdam edilen personel kış aylarında termal tesislere kaydırılabilir.
- ◆ Termal turizm geri kalmış yörelerin kalkınmasında önemli rol oynayacak potansiyele sahiptir.
- ◆ Termal turizm ile yeni iş alanları açılır. Emek-yoğun niteliği ile bu alanda büyük istihdam alanları yaratılabilir.
- ◆ Termal turizm, dış turizmin hizmetine sunulan turizm arz kaynaklarını çeşitlendirir. Böylelikle dış turizme dönük çalışan sektörün riski azalır.
- ◆ Termal turizm, en başta kendi insanımızın sağlığı açısından önemlidir. Dinlenen, ağrılarından arınan insanların daha verimli oldukları bilimsel araştırmalar ile kanıtlanmıştır.
- ◆ Termal turizm, atıl durumdaki taşra sermayesini harekete geçirebilir.

kaplıcanın standartlara göre rehabilite edilerek, gerek tesis ve gerekse büyük termal kaynak potansiyelinin değerlendirilmesi ile turizmde önemli bir şans yaratılacağını vurguladı. Modern termal tesislerin uzman özel sektör tarafından kurulup işletilmesi, özel sektöre termal su ve arazi ve diğer finansmanlarla etkin teşvik sağlanmasının gerektiğini ifade etti. Dr. Toros Özbek daha sonra Heybeli Kaplıcaları ile ilgili olarak şu öneri ve açıklamalarda bulundu:

1) Heybeli termal sahası, turizm merkezi ilan edilektir. Böylelikle termal alandaki yapılaşmalar Turizm Bakanlığı'ndan onaylı imar planı ile denetlenecek.

2) Heybeli Termal Tesislerinde

kür merkezi bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu tesisin sağlık tesisi olarak nitelendirilmesi için termal otel - termal kür merkezi entegrasyonuna gidilmesi gerekmektedir. Tesislerde doktor ve ilgili üniteler bulunmamaktadır. Ayrıca en kısa zamanda gerekli hijyenik önlemler alınmalıdır.

3) Artık "hamamcılık" yerini rekreatif ve tedavi amaçlı termal sistemlere bırakmalıdır. Bu nedenle, standartlara ve yönetmeliklere uygun proje ve tesis yapılmalı ve bu tesislerde 12 ay süren termal turizm gerçekleştirilmelidir. Projeler, konunun uzmanlarınca çizilmediği ve uygulanmadığı için amaçtan uzak, ekonomik olmayan tesisler ortaya çıkmaktadır. Bunların önlenmesi gerekir.

Dr. Toros Özbek

4) Boşa akan termal suyun jeotermal enerjisinden yararlanarak tesis, havuz vs. ısıtılması sayesinde önemli bir ekonomi sağlanabilir. Ayrıca çevrede seracılık da yapılabilir.

5) Termal suya soğuk su karıştırılarak soğutmak, termal suyun şifa özelliğini bozmaktadır. Bu nedenle, kışın jeotermal ısıtmadan özelliği bozulmadan çıkan balneoterapiye uygun sıcaklıktaki-

su kullanılmalı; yaz aylarında ise "plate aşanjör" ile su, kullanım sıcaklığına düşürülmelidir.

6) Heybeli Termal Tesislerine yapılacak kapalı havuzlar ile talep artırılabilir.

7) Konaklama tesisleri (otel-motel-apart otel) eğer belge alacak ise mutlaka Turizm Bakanlığı yönetmeliklerine uygun olarak rehaplite edilmesi gerekmektedir.

8) Termal otel - termal kür merkezi - kür parkından oluşan termal kompleksler, amaca ve tekniğe uygun olarak yapıldığında kısa sürede yatırımı geri ödeyen, kârlı tesis yatırımlarıdır. Bu sistemle, kür merkezi ve rekreatif havuzlar talebi artırıcı fonksiyon yaratırlar.

I.T.Ü Maden Fakültesi'nden Doç.Dr. Nevin Çekirge ile I.Ü. Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof.Dr. Nurten Özer, son anda sempozyuma çeşitli nedenlerden dolayı katılamadılar. Her iki katılımcının da bildirisini I.Ü. Tıbbi Ekoloji ve Hidro Klimatoloji Anabilim Dalı'ndan Dr. Ali Yamen okudu.

Doç.Dr. Nevin Çekirge "**Türkiye'deki Kaplıca Mimarisinin Oluşumu ve Sorunları**" başlığını taşıyan bildirisinde şu görüşlere yer vermiş : "**Sıcak ve soğuk maden sularının değerlendirilmesi, konu ile ilgili uzmanların koordineli ve geniş kapsamlı çalışmaları sonucu mümkün olmaktadır. Bu kapsamda; sular ile ilgili hidrojeoloji, su kimyası ve kaptaj konularında çalışmalar yapılması ve tıbbi değerlendirmede bulunulması gerekir. Kaplıcaların hangi amaçla kullanılacakları önceden belirlenmelidir. Kaplıcalarımızda gözlenen bir başka mimari sorun da, kaplıca mekanlarına dönüktür. Bu mekanların teknik özelliklerinin ve nasıl kullanılacaklarının belirlenmemesi sonucu, yanlış düzenlemeler ve teknik hatalar ortaya çıkmaktadır.**"

Dr. Ali Yamen tarafından okunan bildirisinde Prof.Dr. Nurten Özer, termo-mineral suların tedavide kullanılması üzerinde durmuştur. Prof. Dr. Özer, termal suların dünyanın pek çok yerinde tedavi amacıyla değerlendirildiğini anlatarak, ancak bu tür tedaviler-

Orhan Mertoğlu

Doç. Dr. Şakir Şimşek

de uyulması gereken birtakım kurallar bulunduğunu açıkladı. Bazı hastaların termal tedavide tersine sonuçlar verdiğini, bu nedenle de hangi hastalıkların termal tedavi açısından olumlu, hangilerinin olumsuz sonuçlar verdiğinin çok iyi bilinmesi, uygulamada da buna titizlikle uyulması gerektiğine dikkatleri çeken Prof. Dr. Özer, bu hastalıkların neler olduğunu ayrı ayrı bildirisinde açıklamıştır.

Sempozyumun diğer bir konuşmacısı olan Nazmi Kozak da "Termal Turizm İşletmeciliği" konulu bildirisini sundu. Konuşmasının başında termal turizm işletmeciliğinin, en az bu tesislerin planlanması, inşa edilmesi kadar önemli olduğunu, zira bu tesislerin kârlılığının tümüyle iyi işletmeleri ile yakın bir ilgisi bulunduğunu belirtti. Termal turizm işletmelerinin klasik konaklama işletmelerine göre kendilerine özgü birtakım özelliklere sahip olduğunu örnekler vererek anlatan Kozak, bu farklılığın termal turizm tesislerin işletmeciliğindeki önemi arttıran öğelerden biri olduğunu açıkladı. Nazmi Kozak, termal turizm işlet-

melerine farklılık kazandıran öğeleri üç ana başlık altında şu şekilde açıkladı:

1) Termal turizm işletmelerine gelen müşterileri (küristler) farklı beklentilere sahip olan insanlardır. Çünkü bazı müşteriler sağlık, bazıları dinlenme, bazı küristler de hem kür hem de dinlenme amacıyla-

la bu tesislere gelmektedirler.

2) Termal tesiste gerçekleştirilen konaklamaların süresi, kür merkezi uygulamaları nedeniyle iki-üç hafta arasında değişmektedir.

3) Termal turizm tesislerine gelen müşterilerin hem iki-üç hafta arasında konaklamak zorunda olmaları, hem de bir günün yalnızca bir-iki saatini kür merkezindeki tıbbi uygulamalar için harcamaları, ortaya büyük bir boş zaman çıkarmaktadır. Bu nedenle termalizm tesislerde rekreatif üniteler büyük önem kazanmaktadır.

Sempozyumun son konuşmacısı olan Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksek Okulu öğretim üyelerinden Yard. Doç. Dr. Feri Maviş de "Termal Turizm İşletmelerinde Pazarlama Faaliyetleri" başlığını taşıyan bildirisini sundu. Yard. Doç. Dr. Maviş, bildirisinde termal turizm işletmelerinin pazarlama faaliyetlerinde hangi pazarlama stratejilerinin izlenmesi gerektiği üzerindeki görüşlerini açıkladı. □

Nazmi Kozak

ÜNİVERSİTELERDE BOŞ ZAMAN ETKİNLİKLERİNİN DOĞAL HAYATI KORUMAYA YÖNLENDİRİLMESİ

DOÇ.DR. UĞUR DEMİRAY*

ABSTRACT

INTEGRATING STRATEGIES FOR MASS DISTANCE EDUCATION TO PROTECT NATURAL LIFE IN LEISURE
In this study the role and importance of the universities in the social life of university students, academic and administrative personnel was examined. The ability of the university in forming public opinion and the specific aspects of this ability in protecting natural life was noted. The importance of utilizing leisure time of university students, especially distance education, was emphasized.

Uğur Demiray, Associate Professor, Faculty of Open Education, Eskişehir, TURKEY.

GİRİŞ

Bilindiği gibi üniversiter kuruluşlar; içerisinde buldukları topluma, daha ötesi tüm insanlığa yön verici, toplumu bilimsel, teknolojik ve toplumsal gelişmelere itici, bir başka açıdan bakılırsa onları bu gelişmelere çekici olarak nitelendirilen motor konumundaki kurumsallaşmış yapılardır. Bu yapı içerisinde yer alan; öğrenciden öğretim elemanına, işçiden memura, hata bu yelpaze içerisinde oluşturulan merkez, kulüp ve dernekler çalışanları da dahil herkes, üniversitelerin çok boyutlu çalışmalarında destekleyici görev alırlar. Kimileri bu çalışmaları sadece ve sadece "görev" gibi görürken, kimileri de bu görevlerinde görevin ötesinde şu ya da bu ölçüde kişisel bir doyum da elde edebilirler.

İşte bu yapı içerisinde, toplumun gelişmişliği ile koşut olarak yol alan bilim de, ancak uluslaşma sürecini tamamlamış toplumlarda, toplumsal ve kültürel yapıyı etkileyen önemli bir kurumsal öge olarak yer alır.

Bilim kurumları olarak üniversiteler, Yunan ve Roma öğretim felsefelerine kadar uzanan derin bir tarihsel geçmişe sahiptirler (Janne 1973: 5). Bilimsel çalışmalar ve örgütlenmeler, toplumdaki işlevlerini sanayi öncesi dönemlerde dini kurum yapıları içerisinde sürdürmüşlerdir. Günümüz üniversite anlayışı ise sanayi devrimi sonrasında Almanya, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde yapılandırılmıştır (Janne 1973: 11). Sanayi devrimi sonrasında, bilim ve teknolojinin giderek toplumsal ve kültürel yaşamda önem kazanmasıyla üniversite anlayışı ve üniversiter kuruluşlar gelişmiş günümüz üniversitelerinin çekirdek yapısını oluşturmuştur.

Günümüz toplumlarında devingen toplumsal iletişim ortamında en önemli belirleyici öge olarak yerini alan üniversiteler, toplumların sosyo-ekonomik durum ve buna bağlı tüm değerleri içeren sistemler durumuna ulaşmışlardır. Gelişmişlik düzeyi farklılıklarına göre ve toplumdan topluma çeşitlilik gösteren bu değerler; bir yandan toplumların

değerlerini öte yandan da gereksinme duyulan bu değerleri farklı kılmaktadır. Bu farklılıklara karşın tüm toplumlarda ortak olan özellik gelişme, nüfus artışı, kentleşme gibi nedenlerle açıklanabilecek değerlerin (özellikle az gelişmiş toplumlardaki çarpık) biçimindeki işleyişi ortadadır.

Hızlı bir değişim süreci; toplumsal gereksinmelerin karşılanması karşısında, birer toplumsal kurum olan üniversitelerden beklentiler; her geçen gün daha da artmaktadır. Bu beklentilerin başında artan **eğitilme gereksinmesi**, eğitimin de uzmanlığa yöneltilmesi, yaygınlaştırılması, konuları gelmektedir. Öte yandan bilimin ilerlemesi, yeni bilim dalları ile yeni alanların gelişmesini birinci planda tutmayı yeğleyen bilim adamlarının, toplumsal gelişmelerle amında ilgilenmelerinin de kaçınılmazlığı ortadadır.

Böylesi çok yönlü işlevleri yüklenmesi istenen üniversitelerin, kendisinden beklenenleri yerine getirebilmesi için, aşması gereken sorunlara bir o kadar da fazladır. Bu sorunlar ekonomik, altyapı eksiklikleri, nicel ve nitelik açıdan öğretim elemanı yetersizliği, yasal düzenlemeler, baskı grupları ve kapasite üstü hizmet beklentileri şeklinde sıralanabilir.

Ülkemizdeki üniversitelerin

* Doç.Dr. Uğur Demiray, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi'nde öğretim üyesidir.

toplumsal ortam içerisindeki konularına bakıldığında, genel olarak yukarıdaki sorunlardan soyutlanamayacağı, buna ek olarak gelişmekte olan toplum görünümü ile toplumsal kültürümüzden kaynaklanan özgün sorunlarla uğraşması zorunluluğu görülmektedir.

Özellikle günümüz üniversitelerimizin içinde bulunduğu durum, toplumsal gereksinimler açısından, üniversitelerden beklenen önemli hizmetin yükseköğrenim talebini karşılaması olduğu bilinmektedir. Oysa geleneksel öğretim yöntemine bağlı sistemimizde, sınırlı kapasiteye sahip üniversitelerimizin bu talebi karşılamada, mekan, eleman, öğretim üyesi ve benzeri sınırlılıklar nedeniyle soruna çözüm getiremeyeceği gözler önündedir. Ancak bu talebin bir bölümü, 1982 yılından beri 2547 sayılı kanun, 41 sayılı kanun hükmündeki kararname ile uygulaması tüm üniversitelere verilen şimdilik sadece Anadolu Üniversitesi tarafından kitle iletişim araçlarının devreye sokularak uygulanan uzaktan öğretim, eşdeyişle yaygın öğretim yöntemiyle karşılanmıştır. Eğitim alanlarının çeşitlenmesiyle bu talep çözümlenebilir bir sorundur. Ancak gelin görün ki; üniversitelerimiz, bugün bu sorunlarla gereğinden fazla zaman harcamaktadır. Oysa üniversitelerin çözüm bekleyen bir yığın sorun karşısındaki bu çabaları yeterli olamamaktadır.

Bugün toplumsal yaşamımız içerisinde üniversite ortamı, öğretim elemanı öğrenci ve diğer çalışanlarıyla birlikte yaklaşık yarım milyonu aşkın bir kitleye sahiptir. Bu geniş aile bir başka ifadeyle, toplam nüfusumuzun yüzde birine eşittir. Yaklaşık yarım milyon üyesi bulunan bu yükseköğretim kurumu ailesinin yaklaşık üçyüz bini örgün eğitim, ikiyüzelli binini ise yaygın eğitim gören üniversite gençliği, on dört - on beşbinini öğretim elemanları, yirmi beşbin do-

layında da üniversite çalışanları oluşturmaktadır.

Bu aile üyeleri, az önce de sözü edildiği gibi iş ya da ders dışı zamanlarında, bünyesinde bulunan bazı örgütsel yapılarla, gerek görev gerekse de insanca doyum elde edebilmek için şu ya da bu ölçüde karşı karşıya gelmektedir. Bu örgütsel yapılardan bazıları; seminer, konferans, panel gibi bilimsel etkinlikler, sinema, tiyatro, havacılık, fotoğraf, karikatür, el becerileri geliştirme, sportif çalışmalar, dağcılık çalışmaları, kantin ya da izlenim salonları gibi iletişim ortamları, mediko-sosyal merkezler, çay-balo, gece toplantıları ve son yıllarda yaygınlaşan doğa kulüpleri şeklinde sıralanabilir.

İşte böylesi sosyo-kültür etkinlikleri içeren ortamlar, hemen her konuda öncelikle üniversite ailesine seslenebilecek, kamuoyu oluşturabilecek ortamlar olarak nitelendirilebilir. Öte yandan bu etkinliklerden bazılarına sadece vatandaşlar ile ilgili alanlardaki kişilerin ve basın da katılabileceği düşünüldüğünde, herhangi bir konuda oluşturulmak istenen kamuoyu uğraşmaları, iletilmek istenen mesajların net olması halinde hedefe ulaşmada ortam bulmuş olabilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, üniversite ortamının istenilen konuda, kamuoyu oluşturma etkinliğinin sergilenebileceği en uygun ortamlar olarak nitelendirilmesi düşünülebilir.

Buna ek olarak üniversitelerin, farklı farklı da olsa bir bölümünün sahip olduğu bazı teknik olanaklar gözönüne alınırsa kamuoyu oluşturmadaki etkin konumu, konunun gereği kuruluşlarla da işbirliği yapması halinde daha da güçlü olacağı kuşku götürmez. Ancak ne var ki; burada vazgeçilemeyecek bazı önemli noktalar vardır. Bunlar:

a) Kamuoyu oluşturulması istenen konunun çok net belirlenmesi.

b) Kamuoyu oluşturulması istenen toplum kesiminin eşdeyişle hedef kitlenin çok iyi belirlenmesi.

c) Kamuoyu oluşturma sürecinde kullanılacak yöntem, araç-gereç ve oluşturulacak iletişim ortamı.

d) Zamanlama.

Bu noktalar biraz daha açıldığında kuşkusuz birinin diğerine üstünlüğü, ya da birbirinden ayrıştı düşünülmesi söz konusu değildir. Aksine her bir nokta belli bir öneme sahip ve birbiri ile mutlak eşgüdümü gerektirmektedir.

Kamuoyu yaratmada zamanlama, konunun güncelliği, önemi, hedef kitleye ulaşabilme, kitleden yansımaya (besleyici yankıyı) alma, mesajı yeniden kodlama, iletişim sürecinin tamamlanması açısından önemlidir. Yine kamuoyu oluşturma sürecinde kullanılan iletişim araçlarının da zamanlama ile çok yakın ilişkisi bulunmaktadır.

Kamuoyu oluşturmada zamanlama, hedef kitlenin konuya ayırabileceği zaman açısından da kuşkusuz ayrıcalıklı bir öneme sahiptir. Kitlenin mesajı en rahat algılayabilecek en iyi zamanı, başka deyişle boş zamanını yakalayabilmek, gerekirse bireyin sahip olduğu bu zaman dilimine göre farklı iletişim araçlarına başvurmayı gerektirir. Daha ötesi, bireyin boş zamanına göre iletişim ortamlarının düzenlenmesi gerekebilir. Burada kamuoyu oluşturma sürecinde "zamanlama" ile yakın ilgisi olacağı düşünülmesiyle, kamuoyu oluşturma sürecinde değerlendirilecek olan bir olanak olarak **boş zamandan** söz etmenin yararlı olacağı ileri sürülebilir.

Boş zaman Crandall tarafından "Herhangi bir güdüye kazandırılan gereksinimler için harcanan zaman dilimi" (Crandall 1980, :45) olarak tanımlanmıştır. Boş zama-

nin üniversiter iletişim ortamına uygun diğer bir genel tanımın ise; Bireyin zorunlu gereksinimlerini karşıladıktan sonra iş ve ders dışında zaman kalan ve toplum normlarıyla belirtilen etkinliklerde bulunabileceği dilimidir olduğu söylenebilir (Demiray 1987:8).

Kamuoyu oluşturma süreci içerisinde bireyin yukarıdaki tanımlara uygun düşecek boş zamanlarında algılama merkezlerini uyarmak "zamanlama" konusunun temel hedefi olmalıdır.

Kamuoyu oluşturma sürecinde "zamanlama" kısa ya da çok uzun süreli değil, konunun gerektirdiğine inanılan en yeterli süreyi kapsamalıdır. Her iki durumun tersi halinde, bu süreçten amaçlanan boşa çıkabilir. Bu açıdan kamuoyu oluşturma sürecinde zamanlama ile birlikte, kullanılması kaçınılmaz olarak düşünülmeli gereken bir diğer nokta da; bu süreç içerisinde kullanılacak araçlar ve bu araçların etkin kullanılabileceği ortamlardır. Genel olarak bu araçlara iletişim ve kitle iletişim araçları adı verilmektedir.

Film (sinema), televizyon, radyo, video, basılı malzeme, gibi kitle iletişim, fotoğraf, sesteybi, tepegöz vb. iletişim araçları, kamuoyunun oluşturulma sürecinde zamanlamayla eşgüdümlü kullanımı gerektiren başlıca araçlardır. Hangi iletişim ortamında, hangi aracın, ne süreyle kullanılması gerektiği ise; kamuoyu oluşturma sürecinin temel sorunlarıdır.

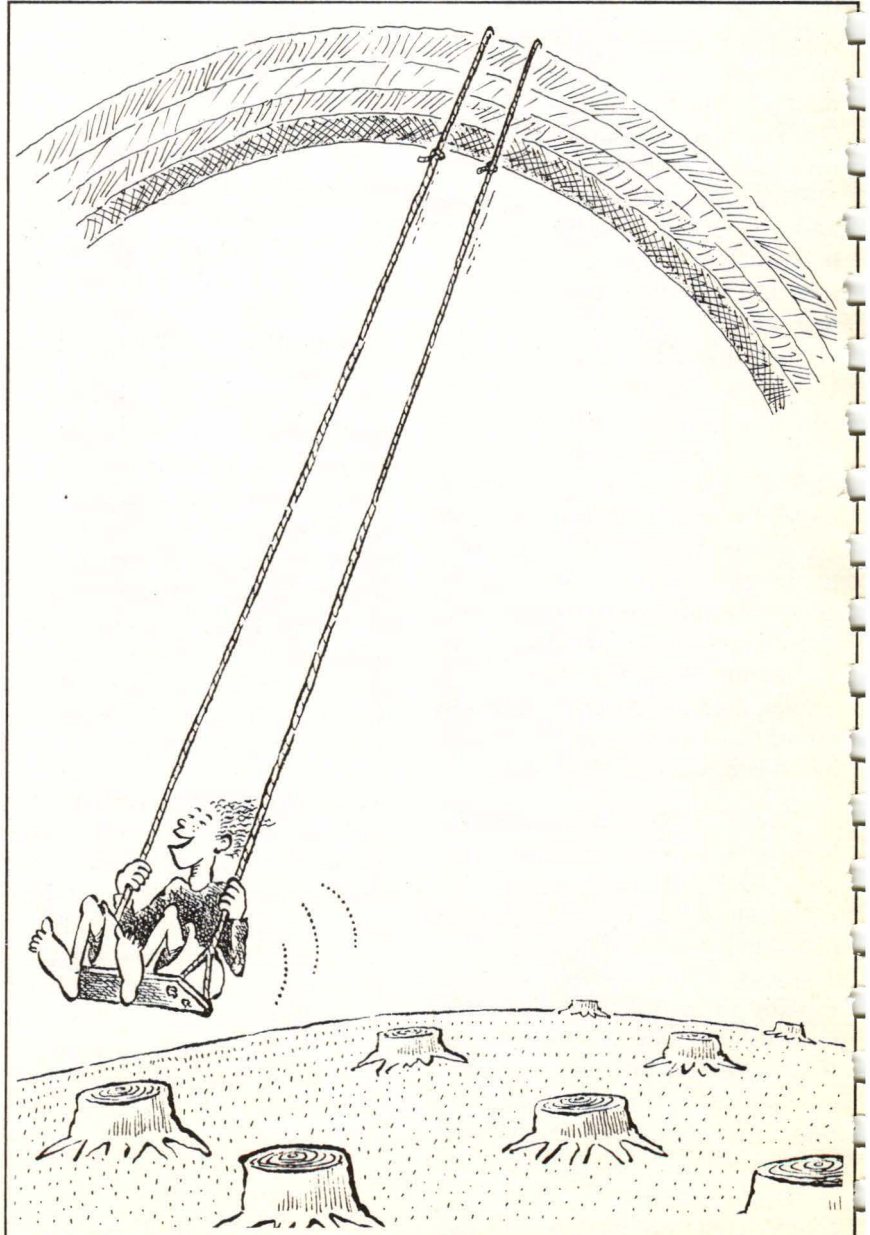
Kuşkusuz bu sorunlar, kitleye ulaştırılacak olan mesajın içeriği ile de yakından ilgilidir. Hangi mesajın hangi araç ile ne süreyle verilmesi gerektiği, aracın sahip olduğu nitelik ve özgün yapısının işlevselliğine bağlıdır.

Çok hızla ve giderek karmaşıklaşan yapısıyla gelişen iletişim teknolojisi karşısında, kamuoyu oluşturma çabaları ve kitleye ses-

lenebime olanakları farklılaşmaktadır. Görsel ve işitsel iletişim araçları, aracın özgün yönüyle farklı sürelerde, farklı etkilerde bulunmaktadır. Televizyonun, radyoya, radyonun basılı malzemelere, basılı malzemelerin ise diğer iletişim araçlarına göre farklılıklarından kaynaklanan yöntem, uygulama alanları ve kullanım politikaları bulunmaktadır.

Sualtı zenginlikleri ile bu ortamdaki doğal hayatı kamuya etkili biçimde sunmak istiyorsanız, bunu en iyi şekilde vermek için televizyonunu/videoyu, baş-

ka deyişle görüntüyü, görsel iletişim ortamını seçmekten başka şansınız yoktur. Kuşkusuz bu konuda basılı malzemede fotoğraflarla da verilebilir. Ancak zamanlamayı çok iyi yapmışsanız ve televizyonun ya da videonun özelliklerini yerinde, üstelik kitlenin en uygun zamanında kullanmışsanız yüksek maliyete karşın en yüksek düzeyde etkiyi elde etmiş olursunuz. Aynı konuda bir başka etkili yöntem ve iletişim ortamı olarak, mesajı çok iyi kodlanmış 15-20 dk'lık bir doğa belgeseli (çok yakın ilişkide bulunup gösterilerin denetlen-

mesi koşuluyla) sinema salonlarında asıl filmin başlamasını bekleyen yüzlerce izleyiciye, hem de en boş anında, izlettirebilirsiniz.

Kuşkusuz zamanlaması çok iyi yapıldığında ve direkt olarak ilgili kişilere ulaştırılma olanağı olması durumunda, iyi kalitedeki kâğıda basılmış metin ve fotoğraflarla düzenlenmiş basılı malzemeler de amacı belirlenmiş kamuoyu sürecinde etkin işlev sahibi olabilir.

Hele günümüzde ve özellikle ülkemizde çığ gibi yayılan, Ünsal Oskay'ın deyimiyle "rakı masası ve pijamayla yakalandığımız" video aracına bireyin hükmedici yapısını düşününüz. Kim kiralağığı video kasetin önünde ya da sonunda bir 5-6 dk'lık (5-10 dk'lık) doğa belgeseli, doğa hayatla ilgili bir yapıyı, doğa koruma programını izlemez? Böylelikle hem ülkemize salt eğlence aracı şeklinde girmiş olan videonun, yeni ve etkin bir kitle iletişim aracı olarak, eğitim amaçlı kullanımıyla kamuoyu oluşturma sürecinde işlevsel görev üstlenmesi gerçekleşmiş olacak, hem de çağımızın önemli bir sorununun çözümünde yardımcı olması sağlanmış olacaktır (*Ulutak 1988 :8*).

Kamuoyu oluşturma sürecinde dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri de, kamuoyunun oluşturulması istenen ilgili toplum kesiminin, iletişim birimi terimleriyle "hedef kitlenin", belirlenmesi konusudur. En uygun zamanlamayla kullanılan etkin iletişim aracının ulaştığı kitle, eğer amaçlanan farklıysa, oluşturulmak istenen kamuoyu sürecinin başarıya ulaşması çok zordur.

Bir iletişim süreci olan, her türlü kamuoyu oluşturma etkinliğinde, mesajın ulaşması istenen kitlenin çok net belirlenmesi bir zorunluluktur. Üstelik bu etkinlik, bir de tecimsel kayguyu gütmeyen, toplumda bir bilinç, görüş

oluşturmayı amaçlayan doğal hayatı koruma türünden bir etkinlik ise, hedef kitlenin belirlenmesi oldukça özen gösterilmesi bir durumu içerir. Düzenlenecek, konferans, seminer, toplantı, balo, festival, sergi, fuarlar, açıkoturum, panel ve sempozyumlarda hedef kitle ve katılımcıların seçimi oldukça önemlidir. Doğal hayatı koruma konusundaki düşünceleri henüz kodlanmamış, bu konuda belli bir bilinç düzeyine ulaşmamış bireyleri belirli bir düzeye getirebilmek için seçilen etkinlik yöntemi ve ulaşılan araç ile uyumlu hale getirmek önemli olduğu kadar da zor bir iştir. Ancak zor olduğu kadar da ayrıcalıklı bir çalışmaya ve özeni gerektirmektedir.

Kuşkusuz tüm bu sözü edilenlerle birlikte doğal hayatı koruma konusunda kamuoyu oluşturma sürecinde iletilecek olan mesajın, net olarak tanımlanmış, kodlanmış bir biçimde, iletişim araç ve ortamlarında yer alması zorunluluğu vardır. Mesajın net anlaşılır, şüpheye yer bırakmayacak bir şekilde kitleye ulaşması gerekmektedir. Burada iki türlü mesaj konu edilmektedir. Birincisi o anda sunulan konunun içeriği ile ilgili olan birincil mesaj, diğeri ise daha genel kapsamda doğal hayatı koruma bilinci oluşturacak, bireyin bu yöndeki düşüncelerinin belli bir düzeye ulaşmasına yardımcı olacak mesajdır. Her iki mesajın net olması halinde kodaçıcı konumundaki birey, algılamasıyla, iletişim sürecini hedefleyen mesajı kodlayan konumundaki kaynak doğrultusunda tanımlayabilsin. Aksi durumda mesajın yanlış algılanması meydana gelir, arkasından yanlış yorum gelir ya da mesajın tekrar tekrar kodlanmasıyla zaman, emek kaybı ve daha önemlisi gerçekleşmesi istenen kamuoyu oluşturma sürecinde gecikmeler olur.

Üniversitelerin doğal hayatı koruma konusunda, kamuoyu oluşturma etkinlikleri sürecinde

ellerinde üç temel olanak vardır. Bunlardan birincisi; 2547 sayılı yükseköğretim yasasında yer alan ve üniversite toplumsal iletişim ortamının boş zamanları değerlendirme merkezi kanalıyla yönlendirilmesi öngörülmektedir. İkincisi; üniversite bünyesinde ve senato kararıyla kuruluşu gerçekleştirilip uygulamaya geçirilen kulüp ya da merkez kuruluşlarıdır. Bu kuruluşlardan biri de Doğa Kulübü ya da Doğa Koruma Merkezleridir. Bir üçüncü olanak ise; kitle iletişim araçlarını (film, video, ses bandı vb.), bu etkinlik sürecinde işlevsel kılmaktır.

Her üç olanağı da devingen üniversite toplumsal iletişim ortamında, boş zamanları değerlendirme kavram ve etkinlik süreci kapsamında devreye sokmak olanaklıdır. Böylelikle kamuoyu oluşturma sürecinde, bugünün üniversite gençliğinin en büyük sorunlarından biri olan boş zamanların değerlendirilmesine de hem bir çözüm yolu bulunmuş, hem de doğal hayatı koruma çalışmalarında üniversiteler işlevsel kılınmış olacaktır.

Kuşku yoktur ki, böylesi bir süreç, sistem yaklaşımına dayandırılarak belirlenen yöntem, politika ve stratejiler ışığında sürdürülmelidir. Dolayısıyla üniversiter anlayış içerisinde üniversite kuruluşları aracılığıyla ivme kazanacak olan "Doğal Hayatı Koruma" etkinlikleri bilimsel ilke ve ölçülere bağlı olarak sağlam temellere oturtulacaktır.

Anadolu Üniversitesi Doğa Kulübünün, kuruluş aşamasından beri uygulamaya çalıştığı temel bir amacı vardır. Bu amaç; üyelerinin doğa sevgisini ve korumacılığını ancak ve ancak "doğayı yaşayarak-anlayarak", "doğa ile birlikte yaşamayı" öğrenip, benimseyerek gerçekleştirebileceğidir. Bu anlamda Doğa Kulübü üç temel birim üzerinde oluşturulmuştur. Doğa Kulübü;

- 1-Doğa Araştırmaları Birimi
- 2-Doğa Sporları Birimi
- 3-Doğa Belgeleme Birimi

1. Doğa Araştırmaları Birimi: Doğal hayatın daha iyi anlaşılması, dengelerin ve özelliklerinin ortaya çıkarılması ve üyelerinin daha bilinçli olarak doğaya yaklaşması için kurulan bir bölüm, Anadolu Üniversitesi'nin konu ile ilgili diğer kurumları ile de (Örneğin: Fen-Edebiyat Fakültesi, Tıbbi Bitkiler Araştırma Enstitüsü gibi) ilişki içindedir.

2. Doğa Sporları Birimi: Doğayı, doğanın kendi özellikleri ve şartları içinde yaşamayı sağlayacak çeşitli etkinlikleri (örneğin: dağcılık, mağaracılık, kamp, doğa yürüyüşleri vb. gibi) gerçekleştirmek için kurulan bu birim, özellikle üyelerinin doğa ile daha yakın ilişkiye geçmesini ve bu anlamda da doğanın zenginliklerini anlaması, algılaması, yaşamasını amaçlamaktadır.

3. Doğa Belgeleme Birimi: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin teknik ve insan gücü olanaklarını kullanarak, hem Doğa Kulübü üyelerinin hem de konu ile ilgili-İlgisiz dış çevrenin "doğal hayatı" daha iyi tanımlamaları ve bu konuda bilgi sahibi olmaları için kurulan bu birim, özellikle yaptığı ve yapmayı planladığı çeşitli film ve televizyon programları ile daha geniş kitlelerin bu konuya dikkatlerini çekmeyi ve doğal güzellikleri tanıtmayı bu güzelliklerin korunması konusunda kitleyi bilinçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Hızlı teknolojik gelişme ve buna bağlı olarak hızlı kentleşme artık Türk insanını, kentlisinden kırsal alanda yaşayanına kadar doğanın korunması gerektiği bilincine ulaştırmaktadır. Ancak bu bilincin kulaktan dolma yöntemlerle, bilimsellikten uzak ve bir uzman yönlendiriminden yoksun

olarak oluşmasının ise doğal hayatı koruma çabalarının geleceği için ne denli sakıncalı ve hatta tehlikeli olduğu da açıktır. Bu bilincin zaman denetimi, gözetimi ve yönlendirimi altında oluşması; bu yönlendirmenin sağlam politika ve stratejilere dayalı uzun ve kısa dönemli yapılması; ileriye yönelik bu yönlendirmelerin ilke ve temellerinin hemen her türlü iletişim olanağı işe koşularak kitleye yaygın tanıtım ve propaganda çalışmalarından öte doğal hayatı korumaya yönelik bir "kamuoyu" niteliğine kavuşturulup, harekete geçirilmesi kaçınılmaz bir gereklilik halini almaktadır.

Günümüzde Türk toplumsal yapısında varolan bir yığın sorun karşısında bu kurumların görevinin ne denli ağır olduğu ise açıktır. Ancak ne var ki, bu ağır görevler karşısında üniversitemiz sorunlarımıza karşı kayıtsız kalmakla kendilerini sorumlu tutmuşlardır. Kuşku yoktur ki, bu kurumların içerisinde de herbirinin bu sorumluluğu duyabilme, sorunların üzerine gidebilme ve çözüm arayışları çabası içerisinde bulunabilme derecesi; güçleri, teknik, ekonomik, öncelik tanıma ve hatta beyin gücü olarak farklıdır. Ancak en azından bu kurumlar, konuyla ilgili olarak toplumu doğal hayatı koruma etkinlikleri açısından, kamuoyu oluşturma özgün nitelikleri gereği henüz tam işlenememiş hammadde niteliğindedirler.

Kitle iletişim araçlarının özgün nitelikleri günlük yaşama geçirilerek, üniversiteler doğal hayatı koruma etkinliklerinde, çok önemli bir öge olan kamuoyu yaratmada etkin olabilirler.

SONUÇ

"Ne insansız yaşanır, ne de çevresiz." Derdimizi, sevincimizi paylaştığımız insanla, gölgesinde dindiğimiz ağaç, sıklığımız günlerde dolaştığımız deniz kıyısı aynı şey.

Çocuklarımızla bir kır yama-cından aşağı elele koşturmak. Bir deniz kıyısında kumlara basa basa yürümek... Bir çeşme başında kana kana su içmek... Büyük bir kentin ortasında tertemiz havayla ciğerlerimizi doldurmak... Kuşların masmavi gökyüzünde uçuşu gibi yemyeşil bir kentin ortasında çoluk çocuk ağaçtan ağaca çiçekten çiçeğe koşmak... Böylesine yaşamak, sağlıklı, insanca, özgürce... Havayı, suyu, toprağı, denizi tüm insanlarımızla, çoluk çocuk birlikte, paylaşmak... Tüm kötülükleri çiçeklerle örtülmüş güzel bir dünyayı çocuklarımıza bırakabilmek... Yaşamak bu...

Oysa kentlerimizde yaşamayı erteliyoruz hep. Uzak kırlara, uzak denizlere erteleniyor yaşamak... Yaşama özgürlüğümüz dört duvar arasına, beton kulelerde..." (Ergin 1987:17).

Bir Haliç'i kurtarmaya uğraşırken körfezlerimizde Haliç'ler çoğalıyor. Ankara'yı temiz havaya kavuşturulm derken, başka kentlerimiz de yavaş yavaş Ankara oluyor.

Dev beton binaların, cadelere sığmayan taşıtların, kentlere sığmayan kalabalığın, büyük gürültülerin, bitmeyen karmaşık işlerin içinde durmadan koşturan günümüzün yorgun insanı artık doğasız dinlenemiyor.

Endüstrileşme yarışına giren ülkeler çevreyi yok etme yarışını da sürdürüyorlar. Büyük kentlerimizde devleşen demir ve beton yığınları tüm açlığı ile yeşilin üzerine yürüyor. Yeşil tükeniyor.

İnsanlık için uzay yarışına girip uzayı keşfedelim derken, sakın dünyada sahip olduklarımızı da kaybetmeyelim?

Su biter mi? Tarih kuruyan ırmaqları yazmadı mı?

Hava biter mi? Kış günleri Ankara'da bitmiyor mu?

Deniz biter mi? Haliç'te, İzmit'te tükenmekte olan nedir?

Orman biter mi? Geçmişte Ankara ormanlık değil miydi?

Orta Asya'yı almadılar, biz yitirdik. Göç etmek zorunda kaldık. Şimdi Anadolu'dan nereye gidebiliriz? (*Çankaya* 1987 :35).

Anayasamızın 12 ve 56. maddeleri bakın ne diyor?

ANAYASA - MADDE -12: "Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma ve ailesine, diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder."

ANAYASA MADDE-56: "Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir."

İnsanın doğaya gereksinimini böylesi açık bir ifadeyle anayasal hak olarak hukukunda yer veren toplumun üyeleri olarak bu hakkımızın korunmasında bizlere düşen görevleri yerine getirmek için kamuoyunu aydınlatmamız, genç kuşakları bilinçlendirmemiz gerekmez mi?

Yapılan istatistiklere bakıldığında Türkiye'deki orman yangınlarının %1'inin yıldırımlardan ve %99'unun ise insanlar tarafından çıkarıldığı görülmektedir. Diğer yandan, istatistiki değerlendirmelere göre, çok çeşitli nimetlerinden yararlandığımız ormanlarımızı tehdit eden orman yangınlarının %25'inin, dikkatsizlikten, %34'ünün ihmâl ve tedbirsizlikten ve %40'ının da kasten çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

Şu halde, orman yangınlarının %99'u insanlar tarafından çıkarıldığına göre, çevre korumada halkımızın bilinçsiz eylemlerine karşı ne yapmamız gerekiyor? İş başındaki aydın ve yöneticinin başlıca görevi, ormancılığın gelişimi çevre korumanın önemi ile ilgili olarak kamuyu aydınlatmak üzere belirli çalışmalar yapmaktadır. Ülkenin gelişimi için yapılan her ça-

lışma, dolayısıyla halkın yararı ile ilgilidir ve bunları gerçekleştirmek lütuf değil, doğal bir görevdir. Ama bu doğal görevin yerine getirilmesini, gereksiz bir tevazuyla halktan gizlemek yanlış bir tutumdur. Eğer halk bu çalışmalarını bilmiyor ya da önemsiz görüyor ya da eskiden kalma "cibali mübâha" fikrine hâlâ inanıyorsa, bunun böyle olmadığını öğretilmesi gerekir. Ayrıca, destek ve güveni kazanan bilinçli bir kitleye herşey yaptırabilir. Kısacası, halkla ilişkide kamuoyu oluşturmaya biraz daha fazla önem vermemiz gerekiyor.

Kamuoyu oluşturma, ileri ülke hükümetlerinin bu konuya her geçen gün daha büyük ağırlık vermelerine yol açmıştır. Az gelişmiş ülkelerde ise konunun önemi yeni yeni anlaşılmaktadır. Aslı aranırsa bu konu, ülkelerin sosyal ve ekonomik yapıları ile sıkı bir bağıntısı vardır. Ekonomik yapıları güçlü ülkelerde eğitim ve kültür düzeyi yüksek olmakta, buna paralel olarak yönetim kamuoyu çabaları yoğunlaşmakta, az gelişmiş ülkelerde ise ekonomik yapı yanında eğitim ve kültür oluşumu da zayıf olduğu için yönetimin halkla olumlu ve sağlam ilişkiler kurmaya fırsat bulamadığı görülmektedir (*İnanç* 1987:15).

Kamuoyu oluşturma işi aslında hiç de o kadar zor bir iş değildir. Düzenli, zamanlaması iyi yapılmış, etkin iletişim araçları devreye sokma, gerekli bütçe ve uyumlu bir ekip ile harmonik bir yapı içerisinde gerçekleştirilecek bir süreçtir. Bu konuda ayrılacak bütçe ile harcanılanın gerçek değeri üzerinde toplumsal bir yarar getireceğine de kesin gözüyle bakılmalıdır.

Toplumun, doğal hayatı koruma konusu ile aydınlatılması konusuna, uzun süreli bir yatırım olarak bakılmalı, kısa sürede sonuç alınmayışı ilgili ve sorumluları mücadeleden alıkoyulmalı, bu

konuda ayrılan bütçe her defasından katlanarak arttırılmalıdır.

Sonuç olarak, çevresi ne olursa olsun, doğal hayatı koruma uğraşlarının bütünlük ve harmonik bir yapı içerisinde yürütülmesi, ilgili birim, kurum ve kuruluşların bu uğraşlar dizisini içeren süreçte, sistem yaklaşımının baz alınıp, etkileşim ortamının yaratılmasıyla sağlıklı ve tutarlı çözüm önerilerinin, bu ortamdan çıkarsanmasını gerçekleştirmede, üniversiteleri, yönlendirici görevini işlevsel kılmaya, üniversitelerin kamuoyu oluşturmadaki gücünün gözardı edilmemesini, bu konuda her türden çevreci yetkililerin üniversitelerle uyumlu iletişim ortamına girerek, ortak projeler, kamuoyu oluşturma programları üretmeleri, toplumsal yapımıza uygun projeler geliştirmeleri istenmelidir. Kısaca üniversiteleri, özellikle kamuoyu oluşturma çalışmalarına zorlamalı, onların varlık nedenlerinden yararlanılmalıdır. Gerek bu projelerde, gerekse üniversite ortamında yer alan iletişim ortamlarında kamuoyu oluşturmada aşağıdaki konuların yoğunlukla ve ivedilikle işlenmesinde yarar vardır.

- Çevreden topluca yararlanmaya karşı, onu bireysel koruma çabaları, kısaca; çevreyi koruma bilincinin tüm topluma yayılamamış olması da önemli bir "çevre kirleticisi" sayılmalıdır.

- İvedi olarak, özenle hazırlanmış çevre eğitimi programlarına ve eğitim araçlarına ihtiyaç vardır. Bu programlar, genelde tüm kamuoyuna, özeldir öğrencilere, çiftçilere, balıkçılara, endüstri kuruluşları personeline vb. yönelik olmalıdır. Programlar, çok sayıda insanın çevresine göz kulak olmasını sağlayacak bir "çevre ahlakı" oluşturarak, doğal dengenin korunmasını amaçlamalıdır.

- Çevre eğitimi, okulların dört duvarı arasına sıkıştırılmamalıdır. Okulları da kapsayacak biçimde,

yaygın bir kitle eğitimi şeklinde olmalıdır. Çeşitli yaş grupları birlikte eğitilmelidir. İnsanların kafasına, yaşadıkları bu çevreyi kendilerinden sonra da kullanacaklarını varolduğu bilinci bir anlamda kazandırılmalıdır. "Doğa bekçiyle değil, sevgiyle korunur." ilkesi bilinçlerde de yeşertilmelidir.

● Dünya egemenliği gibi çağdışı düşünceler uğruna, doğal çevreyi yok etmeye kalkışabilecek anlayışların silinmesi, nükleer denemelerin yasaklanması ve köklü bir barış ortamının sağlanması gibi çabalar, çevre eğitimi ile içiçe olmak zorundadır.

● Hızlı nüfus artışı, doğal kaynakların hızlı ve sağlıksız tüketimi sorununda birlikte getirmiştir. Bu bakımdan çevre eğitimi programları, etkili bir aile planlaması eğitimini de kapsamalıdır.

● Tarımla uğraşanlara genel çevre eğitimi verilirken, bilinçli gübre ve tarımsal ilaç kullanımı, doğru ekim, dikim, sulama yöntemleri de öğretilmelidir.

● Ülkemizde, okullarda tarımla uğraşanlara genel çevre eğitimi vermeye yönelik dersler, canlıların anatomi ve fizyolojilerini ezberletmekten öteye geçmiyor. Öğrencilere, canlı türlerinin doğal dengedeki rolleri ve önemleri kavratılmıyor. Uygulamadan uzak, teorik bilgilerle yetinen, dört duvar arasına sıkışmış bir çevre eğitiminin, başarıya ulaşamayacağı açık seçik ortadadır.

● Doğal dengenin insanlık için önemi kitlelere gerçekten anlatılabilirse, doğadan toplu yararlanma, doğayı toplu koruma bilinci yaygınlaştırılabilirse, iyiyi-güzeli bilinçli koruma duygusu daha da pekiştirebilirse, çevre sorunlarını yokedebilir (Acun 1987:17-18).

● Özgür ve bağımsız ülkemizde yanılığsız, mutlu yaşayalım. Ellerimizi, yüreklerimizi birleştirerek. Kendimiz için istediğimizi,

başkası için de isteyelim.

● Okularımızda bilim öğrenirken çocuklar, gençler sevgiyi, dayanışmayı, özveriyi de öğrensinler. "Atatürk Türkiyesi"ni tanıtsınlar dünyaya, Hedefimiz dağınık, güçsüz, yıkık bir Türkiye değil; bayındır, güçlü, yapımlı, aydınlık bir Türkiye; sorunları çözümlenmiş bir Türkiye. Havasıyla, ormanıya, deniziyle, uygar görünümüyle turistlerin özlemle koştuğu bir cennet, bir sıcaklık kucak olsun ülkemiz.

● Konferanslarla, filmlerle, televizyon ve radyo aracılığı ile, çeşitli yayımlarıyla insanların gönlüne seslenelim, gönlüne seslenelim. Anlatalım güzellikleri de çirkinlikleri de. Küçümsemeyelim bu çalışmalarını. Yarışmalarla, izlencelerle artıralım bu ilgiyi. Bu çevrenin insanı olduğunu, çevreden bir parça olduğunu onu bütünlediğini öğrensin insanımız. Çevresini korumakla yükümlü sayсын kendini. Bunun özsaygıyla ilişkisini anlatsın.

● Dağımızı küstürmeyelim kendimize, ağacımızı, suyumuzu, gümüzü, küstürmeyelim kuşlarımızı, balıklarımızı, geyiklerimizi. Otumuz ocağımız, taşımız toprağımız, yolumuz yolağımız küsmesin bize. Biraz daha aydınlık, biraz daha sevgi ve umut gelecek günlerle. Bereket çeşmeleri, hiç, ama hiç kurumasın (Ergin 1987:17).

● Tüm bunları üniversiteli aydın gencimizden başlayarak, onun büyüğüne küçüğüne ulaşarak, onları eğlendirerek eğitirken, kafalarına vururcasına, beyinlerine enjekte ederek değil, oynarken, gülerken, eğlenirken, can sıkıntısını atarken, uygun bir zamanlama ve kararlı bir planlamayla, bilim yuvalarımızın öncülüğünde yapalım. Kahvehane köşelerinden, sokak kavgalarından gençleri doğaya çekerek kurtaralım.

Çalışmamızı çok bilinen Çin şirinde denildiği gibi bitirelim:

"Bir yıl sonrayı düşünüyorsan, tohum ek;

Ağaç dik, on yıl sonrasıya tasarladığın;

Ama düşünüyorsan yüz yıl ötesini,

Halkı eğit o zaman."

KAYNAKLAR

JANNE, Henry, (1973). **Üniversite ve Çağdaş Toplumun İhtiyaçları**, (Çev: Bedri KARAFAKİOĞLU), Uluslararası Üniversiteler Birliği Yayını, Yay. No: 10.

ERGİN, Işıl, (1987). "Bir Yeşil Yaprak, Bir Mavi Damla, Bir Tutam Ak Bulut" **Çevre ve İnsan**, Yıl: 1, Sayı: 2.

ÇANKAYA, Mustafa, (1987). "Çevrem Güzel Türkiyem" **Çevre Koruma**, Sayı: 4.

ULUTAK, Nazmi, (1988). "Video Üzerine Düşünceler" **Çağdaş Bir Eğitim ve İletişim Aracı VİDEO Araştırma-Uygulama**, (Editör: Cengiz TEKİN), Anadolu Üniversitesi Eğitim Teknolojisi ve Yaygın Eğitim Vakfı Eğitim Araştırma ve Bilimsel Yayınlar Dizisi No: 004, Eskişehir, Mayıs.

CRANDALL, Rick, (1980). "'Motivations For Leisure" **Journal of Leisure Research**, Volume: 12, No: 1.

İNANÇ., Selçuk,(1987). "Propaganda Üzerine" **Orman Mühendisleri Odası**. Ekim, Yıl 14, Sayı: 10.

ACUN, Süleyman, (1987) "Doğa Bekçiyle Değil Sevgiyle Korunur" **Çevre ve İnsan**, Yıl: 1, Sayı: 2.

DEMİRAY, Uğur, (1987). **Açıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Eğilimleri**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 252, Eskişehir.

TURİZM KURULUŞLARININ SANATA KATKI SORUMLULUKLARI

ATILLA ÖZER

Sanat, insanlığın ayrılmaz bir parçasıdır. İnsanın yaratıcılık yönünün ortaya çıktığı bu alan ülkemizde yeteri kadar ilgi görmüyor mu acaba? Son yıllarda (herşeyin para ile ölçüldüğü ortamda) resim ve diğer sanat eserlerinin açık artırmalarda büyük miktarda paralarla satıldığı gözlenmektedir. Ancak bunlar sanatın iyi değerlendirildiği anlamına gelir mi? Bu ve benzeri sorular konu ile ilgili kişiler tarafından hep sohbetle karışık toplantılarda tartışılmaktadır.

Bir yanda galerilerde ve açık artırmalarda on ve yüz milyonlar liralara alıcı bulan sanat eserleri görülürken, diğer yanda toplumumuzun genelinde aşırı bir beğeni yozluğundan söz edilebiliyor. Sanat eserinin çok değer kazanması ile yoz bir beğeni birbirleriyle çelişkilidir. Yani hem sanat eserine büyük değerler biçeceksiniz, hem de yaşamınızda, çevrenizde, evinizde, giyiminizde zevksizlik örneği olacaksınız. Sanıyorum dünyanın hiçbir yerinde böyle bir çelişki yaşanmamaktadır.

Resim sanatından anlamayan, beğeni düzeyi belli bir konuşma ulaşmayan, sanat kültürü gelişmemiş kişilerin, değerini bilemedikleri sanat eserlerine büyük paralar yatırmaları neyin göstergesidir? Elbette çarpıklığın... Sanat Çevresi dergisinin Haziran-83 sayısında Hamit Kınatürk, resim piyasasının resimden anlamayan

kişiler elinde günü gününe uymayan iniş çıkışlar göstermesinden ve asıl önemlisi, sorumsuz kişilerin biçtikleri fiyatlarla resmi kurumların değerlendirilmesi arasında büyük ayrımlar bulunmasından yakınıyor. Melih Cevdet Anday Cumhuriyet Gazetesinde "**Sanatın Değeri**" adlı makelesinde bu çarpıklık üzerinde durduktan sonra bir anısını anlatıyor. Bir ressam arkadaşı bir müşteriye oldukça yüksek bir fiyatta bir resim sattıktan sonra "*adam neden verdi o kadar parayı, anlayamadım*" diyor. Demek ki satın alan kişi ne kadar para vermesi gerektiğini bilmediği gibi, ressam da fiyat söyleyip "*ya tutarsa*" örneği, parayı aldıktan sonra tutturduğu fiyat politikasına kendisi de şaşırıyor.

Daha düne kadar sanatçılarımızın eserleri doğru dürüst satılmazken, sanatçılarımız geçim sıkıntıları ile kıvranırken, son yıllarda birden bire büyük değer kazanan eserler ve sanatçılar için elbette seviniyoruz. Bizim ülkemizde de "sanat ve sanatçı artık diğer gelişmiş ülkelerdeki gibi gerçek değerini buldu, bu büyük bir gelişmedir", diye düşünüyorum. Ama gerçekte ne kadar bağdaştırabiliriz bunu. Bir taraftan orta öğretimdeki sanat derslerini en arka planda atacaksınız (çünkü çocuk üniversitede iyi bir okula girmeli, iyi bir okul için sanatla ilgili sorular sorulmuyor sınavda, öyleyse niye

sanat kültürüyle uğraşsın) bu eğitimle o öğrenci büyüyecek, özel TV kanallarından arabesk filmler izleyecek, sonra ileride sanatla ilgileyecek, duvarını saatli maarif takviminin yanına Adnan Turani'nin yağlıboya resmini asacak. Üstelik gelen gidene de bu resme ne kadar para verdiğini gururlanarak söyleyecek.

Toplumların ilerlemesinde sanatın önemine artık inanılmıyor. O bir lükstür. Ülkenin çok önemli ekonomik sorunları varken sanatla zaman kaybedilmemeli. Şimdi köşe dönme zamanıdır. Kısa yoldan zengin olalım, sonra değerinden daha fazla para ile sanatçıyı nasıl olsa memnun ederiz düşüncesi işi bu hale getirdi. Büyükler böyle düşününce çocukları da onları izliyor. Kalkınmanın sadece ekonomik kalkınma olduğu sanılıyor. Sanat duyarlılığı olan çocuklar ne işe yarar, onlar bilgisayar dahisi olacaklar...

Bir ülkenin sadece ekonomik kalkınma ile sorunlarını çözmüş olacağı düşüncesi eksiktir. Elbette ekonomik kalkınma da önemlidir, ama kültürü bir kenara bırakarak önemsiz kılınırsa sonradan büyük pişmanlıklar getirecektir. Zaten ekonomik kalkınma ve teknolojik gelişmeleri izleyebilmek te belli bir kültür düzeyini gerektirir. Sanatın bugün, toplumsal ilişkilere ışık tutmak, insanları aydınlatmak, insanların toplumsal gerçekleri tanıyıp

değiştirmelerine yardım etmek gibi görevleri vardır. "Çürüyen bir toplumda, sanat doğru sözlüyse, çürümeyi de yansıtmak zorundadır. Ve toplumsal görevinden kaçmadığı sürece, sanat dünyanın değişebileceğini göstermeli, değişmesine yardım etmelidir" (Ernest Fischer).

Atatürk; "sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir" derken, sanatın ne kadar gerekli bir şey olduğunu önemle vurgulamaktadır. Bu düşünce ile kişilere, kurumlara ve hükümetlere sanat ve kültür politikası üretmeleri için görev vermektedir. Ancak bu görevin yeterince benimsenmediği ortadadır.

Atatürk döneminde sanatla ilgili okulların yanı sıra, halka yönelik halkevleri vardı. Bu sayede halkın güzel duyulu yetişmesi sağlanmaya çalışılmıştı. Genç, yaşlı her kesimden insana kültür etkinliklerine katılabilme olanağı sağlanmıştı. Kitaplıklarıyla, sergi, konferans, tiyatro ve konserleriyle halkevleri birer sanat eğitimi merkezidiler.

Kapitalist toplumlarda kurumlar ve işletmeler ürettikleri mal ve hizmetleri tüketiciye tanıtmak için reklamcılığın dışında başka yöntemler de geliştirmişlerdir. "Halkla ilişkiler" kavramı bu ihtiyaktan doğmuş bir tanıtım yoludur. Halkla ilişkileri kuruluşların çevrelerinde bulunan değişik konumdaki kümelerle iyi niyete, karşılıklı anlayışa dayalı sağlam bağlar kurması biçiminde belirleyen tanım asıl olarak işletmelerdeki halkla ilişkiler olgusunu hem açıklayan, hem de sınırlarını çizmeye yara-

yan bir tanımdır (Kazancı, 1982). Halkla ilişkiler yoluyla kuruluşlar, kişiler üzerinde iyi bir imaj yaratmaya çalışmaktadırlar. İşletmeler artık yalnızca kâr ve ona bağlı etmenleri düşünmemek durumundadırlar. Soylu girişimlerde bulunarak "soylu kurumlar, soylu işlerle ilgilenirler" imajı giderek yaygınlaşmaktadır.

İşte bu yollara başvuran bir kurum için "sanat" önemli ve soylu bir alandır. Ülkemizde birçok kuruluş halkla ilişkilerin önemini kavramış, kurum içinde birimini oluşturmuş, faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bankaların bir kısmı sanat galerileri açarak bu girişimlerini Anadolu kentlerine kadar ulaştırmışlardır. Bazı kuruluşlar yarışmalar açarak, bazıları toplantılar düzenleyerek, bazıları da festivallere katkıda bulunarak ilgilerini göstermektedirler. Bütün bunlara karşın yeterli sanatsal girişimin yapıldığı söylenemez. Ne kadar çok kurum sanat ve sanatçıya destek olursa ülkemizde kültür düzeyi o kadar gelişme kaydedecektir.

Yurtdışına yaptığım gezilerde özellikle turistik yörelerde birden fazla kuruluşun yerel yönetimlere destek vererek gerçekleştirdikleri festivalleri gördüm. Böylesi örnekler azda olsa ülkemizde de görülmektedir. Bu festivallerin müzik ve sinema konularında başarılı oldukları da söylenebilir. Ancak resim, grafik, ve karikatür sanatına yönelik çabalar fazla dikkati çekmemektedir. Turistik yörelerimizde otellerin düzenledikleri sanatsal faaliyet yok denecek kadar azdır. Sadece animasyonu, sazlı-

sözlü dansöz gösterileri... Halbuki Avrupa ülkelerinde çok yıldızlı otellerin birçoğunda bir sergi salonu bulunmakta, duvarlarında sanat eserleri yer alabilmektedir.

Öncelikle büyük otellerimizde sergi salonları olmalı. Bu salona sadece otel müşterileri değil, dışarıdan insanlar da gelebilmeli. Ve bu salonlar düzenli olarak bir program içerisinde sergisiz bırakılmamalıdır. Bu programlar içerisinde her sezonda mutlaka bir karikatür sergisi de yer almalıdır. Neden karikatür?.. Karikatür; diğer görsel sanatlar içerisinde mesaj yükü bakımından en yoğun sanat olarak bilindiği için. Karikatür ayrıca küçükten büyüğe kadar herkesin sevdiği ilgilendiği bir sanat dalıdır. Eleştiri yüklüdür. Mesajını abartma yöntemiyle verdiği için etkileyici, hatta şoke edicidir. Özellikle ÇEVRE konusunun gündemden düşmediği son yıllarda, bu konuda karikatür sergileri düzenlenerek hem sanatsal bir faaliyet yapılmış, hem de çevre kirliliğinin önlenmesine katkıda bulunmuş olacaktır.

KAYNAKÇA

Anday, Melih Cevdet, "Sanatın Değeri", **Cumhuriyet Gazetesi**, 6 Temmuz 1983.

Fischer, Ernest, **Sanatın Gerakliliği**, E Yayınları, İstanbul, 1980.

Kazancı, Metin, **Halkla İlişkiler**, Savaş Yayınları, Ankara, 1982.

ESKİŞEHİR'DE KOLLOKYUM/PANEL VE ÇEVRE

PROF.DR. SERAP KARA*

Çeşitli endüstriyel, konutsal, ticari ve hatta akademik kuruluşlarda gerçekleştirilen kimyasal, biyolojik ve nükleer işlemlerden artakalan, miktarları giderek hızla artan ve ülkeleri sınırlararası atık ticaretine dahi zorlayan tehlikeli ve toksik nitelikli atıklar, tüm dünya ülkelerinin ve ülkemiz genelinin olduğu kadar, Eskişehir yöresinin de geleceğini tehdit eden ve şimdiden gerekli köklü önlemlerin vakit geçmeden alınmasını gerektiren çok ciddi ve yaygın bir sorundur.

Tehlikeli ve toksik nitelikli atık maddelerin yönetimi ve alınması gereken ciddi tedbirlerin aciliyeti konusu yöremizde ilk kez gündeme gelmiş ve bu vesile ile ilgili kuruluşlar haklı olarak uyarılmış ve aktive edilmişlerdir. Yörede şu anda gündemde olan spesifik sorun, uçak bakım ve motor revizyon işlemlerinin çeşitli safhaları ile ilgili olarak depolama koşullarından ve raf ömrünü doldurmalarından dolayı evsafını kaybettiği düşünülerek kullanılamaz raporu verilen inorganik (siyanürlü ve bazik/asidik tuzlu malzemeler) ve organik (boya ve astarlar; boya

sükücüler (remover); yapıştırıcılar "adhesive"); sızdırmazlık macunları (sealant); gres (greasel); katı/sıvı film yağlama malzemeleri (lubricant) kökenli malzemelerle, nötralizasyon ve yüzey işlemlerinden çıkan siyanür; asit-alkali, krom gibi tehlikeli katı atıkların;

a) yan sanayide kullanılabilirliklerinin araştırılması,

b) kontrollü bertaraf ve imha şeklinin tesbiti, ve

c) uygun imha yeri ve koşullarının belirlenmesi gereksinimidir.

Ancak, belirtilen spesifik konuya ilişkin yasa (yönetmelik) ülkemizde henüz mevcut olmadığından (taslağı hazırlama aşamasındadır) şu anda gerçekleştirilecek bir uygulamanın geçici nitelik taşıyabileceği düşünülerek, yöresel bazda yapılan ön araştırma ve çalışmalardan (*Kara ve Banar 1992; Burgaz ve diğerleri 1992*) sonra ülkemiz bazında konuda yaptırım gücü olan, konuya hakim ve deneyimli kurum, kuruluş ve kişilerle de konunun tartışılmaya devam edilmesi uygun görülmüş, öncelikle dış kaynaklara bağlı kalınmamsızın ülkemiz koşullarında var olan poansiyeli değerlendirebilmek üzere Eskişehir'de Valilik,

I. HİBM ve Anadolu Üniversitesi'nin işbirliği ile ve Eskişehir TUSAŞ Motor Fabrikası, Eskişehir Belediyesi ve Sanayi O-dası'nın katkılarıyla "Tehlikeli ve Toksik Atıkların Yönetimi; Teknik, Yasal ve Yöresel Uygulamalar" kollokuyumu ve "Eskişehir'de Durum ve Çözüm Alternatiflerinin Uygulanabilirlik Yönünden Tartışılması" panelinin düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

Böylece, üzerinde tartışılacak konular belirlenerek çağrı yapılan değerli uygulamacı ve bilim adamlarının katılımıyla gerçekleştirilecek olan kollokuyum oturumlarında 13 konuşmacı, ilgili spesifik konuda bilgi ve deneyimlerini aktaracak, konu yuvarlak masa toplantısı ve panelde derinlemesine irdelenip tartışılacak, malum atık sorununun çözümüne ilişkin olarak, tercihen rantabl kararlardan oluşan uygulanabilir bir çözüme ulaşmaya, değilse çözüme ulaşabilmeyi engelleyici veya geciktirici temel faktörlerin tespit edilmesine çalışılacaktır.

Ülkemizin çeşitli illerinden konularında uzmanlaşmış bilim adamlarının davet edildiği ve bu disiplinlerarası işbirliğininin sürekli gündemde tutulmasına vesile ol-

* Prof.dr. Serap Kara, Anadolu Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Kimya Fakültesi Mühendisliği Proses Ve Reaktör Tasarımı Ana-bilim Dalı Başkanı'dır

ması umulan toplantıda;

a) atıkların imha edilebileceği düşünülen alanlarda yeraltı su kaynaklarının kirlenme riski açısından yörenin jeolojik ve hidrojeolojik yapısının detaylı şekilde irdelenmesi,

b) atıkların içerdiği klorlu bileşikler, diokson, PCB, DDT, TCDD, siyanür, krom, nikel, asbest gibi özel zararlı maddelerin yaratacağı tehlike ve risklerin ve ayrıca klorlu aromatik bileşikler başta olmak üzere bazı atıkların yakılmasından doğacak sakıncaların tartışılması,

c) bu spesifik mücadele açısından, tehlikeli ve toksik atıkların gömülmesi, depolanması veya yakılmasına kıyasla, asıl tercih edilen yöntemler olan "atıkların üretim safhasında en aza indirgenebileceği teknolojinin kullanımı", atıkların hacimlerinin ve miktarının bertaraf işleminden önce en aza indirgenmesi, "atıkların geri kazanımı ve yeniden değerlendirilmesi" konularının ve dünyadaki alternatiflerinin tartışılması, bu kapsamda uluslararası düzeyde özellikle ilişkiler kurulmasını gerektiren hususların saptanması ve bu husus-

ların Eskişehir için uygulanabilirliklerinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

KAYNAKLAR

KARA, S. ve Banar, M., "Katı, Tehlikeli ve Toksik Atıklar", **Komisyon Ön Raporu**, 29 s., Eskişehir, Ağustos 1992.

KARA, S. ve Banar, A. "Katı, Tehlikeli ve Toksik Atıklar", I. **Gelişme Raporu**, 26 s., Eskişehir, Ekim 1992.,

KARA, S., " Tehlikeli ve Toksik Atıklar", ESIAD Dergisi'nde yayınlanmak üzere sunulan çağrılı metin, 3 s., Eskişehir, Eylül 1992.

BURGAZ, S., Rezanko, R., Kara, S., ve Karakaya, A.E., "Thioethers in urine of sterilization personnel exposed to ethylene oxide", **J. Clinical Pharmacy and Therapeutics**, 17, 169-172, 1992

ÖNEMLİ NOT

Bir süreden beri ANATOLIA Dergisi'nin bazı sayıları promosyon amacıyla abone olmayanlara da gönderilmekteydi... Ancak, elinizdeki sayıyı izleyen dergiden itibaren dağıtım; yalnızca abonelere yönelik olarak yapılacaktır.

Tüm "**Anatolia Dostları ve Okuyucuları**"na önemle duyurur, abone olmalarını rica ederiz.

ANATOLIA

DAĞCILIKTA SPOR-TURİZM-ÇEVRE İLİŞKİSİ*

[Yazı ve Fotoğraflar]

GIYASETTİN DEMİRHAN**

ABSTRACT

SPORT -TOURISM- ENVIRONMENT RELATIONSHIP IN MOUNTAINING

This article is based upon the relationship between tourism-environment-sport and mountaineering. Also article gives historical developments of mountaineering and its present dimensions. As a conclusion author mention about problems that mountaineering has to deal with and brings proposed solutions to these problems.

Giyaşettin Demirhan, Instructor, School of Sport Sciences, Hacettepe University, Beştepe, Ankara, TURKEY.

Spor, insanınki kadar bir geçmiş sahiptir. Genel anlamda, çağdaş kişiliğin oluşumundaki beden, ruh ve kafa unsurlarının koordineli eğitimidir (Sarıalp, 1990). Hedefe ulaşmak için beyin, kemik, kas koordinasyonu gereklidir ve motor aktiviteleri ağır basar. Spor özü gereği bir oyundur (Erdemli, 1990) ve belli kuralları vardır. Dağcılık sporunun da belli kuralları bulunmaktadır. Oyun alanları ise dağlardır, doğadır. Bu alanlar şehirde yaşayanlar için alışılmış olmayan yerlerdir ve her zaman merak uyandırmışlardır.

Turizm ise şu şekillerde tanımlanmaktadır:

1. Dinlenmek, eğlenmek, görmek ve tanımak gibi amaçlarla yapılan gezidir.

2. Bir ülkeye veya bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümüdür (TDK Türkçe Sözlük, 1988).

Çevre sosyolojik olarak, "hayatın gelişmesinde etki yapan doğal, toplumsal, kültürel dış faktörlerin tümüdür. Belli bir çevrede yaşayan kişilerin sağlığını etkileyen dış faktörler ve alınan önlemler ise çevre sağlığı" (TDK Türkçe Sözlük, 1988) olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki tanımlar incelendiğinde görülmektedir ki spor, tu-

rizm ve çevre kavramları ile yakından ilişkilidir. Dağcılık sporunun ise bu ilişkide özel bir yeri vardır. Çünkü dağcılık, doğa ile ve onun başdöndürücü güzelliği ile ilişki kurduran sporlardandır. Yarışma kavramını ise en az tartışılmaktadır.

TARİHSEL GELİŞİM

Dağlar, insanın varlığından daha önce oluşmuştur. İnsanlar uzun zaman onlarla fiili ilişkiden çok duygusal ilişki kurmuşlardır; bazen yollarına çıkan bir engel olarak gördüler, bazen deef-sanelere, aşk hikayelerine konu

* Bu çalışma, Avusturya Kültür Merkezi, İstanbul Üniversitesi Dağcılık Kolu ve İstanbul Dağcılık İl Temsilciliğince 1991 yılında düzenlenen "Dağcılık Semineri"nde sunulmuştur.

** Giyaşettin Demirhan, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulunda öğretim görevlisidir.

yaptılar; cinlerin, perilerin, canavarların, tanrıların yurtları olarak gördüler; şiirler, öyküler, romanlar yazdılar. Ağıtlar yaktılar, türküler söylediler, kısacası, insan ruhunun derinliklerine işledi dağlar. Sabit yerleşim, merak ve bilimsel çalışmalar hızlandıkça fiili ilişki de başladı.

İtalyan ozan Francesco Petrarca 1335'de Mont Ventou'ya çıkışı bilinen ilk dağcılık aktivitesidir. Fakat 1786 yılında Dr. Michel Gabriel Paccard ile eşyaları taşıyan Jacques Balma'tın Mont Blanch'a tırmanışları çağdaş anlamda dağcılık sporunun başlangıcı sayılabilir (*Ana Britannica, Cilt.6: 546*). İlk olarak Alplerde ortaya çıktığı için de, dünyanın her yerinde Alpinizm olarak anılır.

Avrupa'daki dağların tırmanışları tamamlandığında birçok Rus, Alman, İngiliz, İsviçre ve Avusturyalı dağcı Himalaya, And, Kafkas ve Kuzey Amerika dağlarına yöneldiler. Bu arada birçok kişi Anadolu dağları ile de ilgilendi (Ağrı, Kaçkar, Aladağlar, Cilo vb.) Bu gelişmeler, 1953 yılında Everest'e(Himalaya, 8848

m.) tırmanışla doruğa ulaştı. Edmund Hillary ve Tenzing Norgay'm dünyanın damına tırmanışları büyük yankılar uyandırdı. Daha sonra Reinhold Mesner ve Jerzy Kukuczka dünyanın bütün sekiz binlik dağlarına tırmanmayı başardılar.

5 Haziran 1941 günü Loughborough'da tren istasyonunda toplanan 2000 kişi çağdaş turizm organizasyonunun ilk öncüleri sayılabilir. Dünya tarihine ilk organize tur olarak geçen bu gezi "Leicester Temperance Society" adına düzenlenen bir at yarışı izleme gezisiydi. Aradan 150 yıl geçti, spor ve turizm yine yan yana (*Ekin Turizm Bülteni 1991: 1*). Turizm adına yapılan bu ilk organizasyonun öncüsü Thomas Cook'tur. Bugün, diğer spor ve turizm aktivitelerinin yanında 50'ye yakın ülkede sportif amaçlı dağcılık kulüpleri bulunmakta ve birçok turizm firması doğa ve dağ turları organizasyonları yapmaktadır. Doğaya giden insan sayısı arttıkça yeni tesisler kurulmakta, buna paralel olarak da çevre sorunları artmaktadır.

İŞLEYİŞ

"Turizm, dünyanın en büyük endübrilerinden biri haline dö-nüştü. Turizmde 50 milyon kişi çalışıyor, bu, uluslararası ticaret hizmetlerinde çalışan personelin % 25'ini oluşturuyor. Business Quarterly'nin bir çalışmasına göre, uluslararası turizm gelirlerinin 1996 yılında 3 trilyon dolara ulaşması bekleniyor (*Cousteau, Cumhuriyet Gazetesi Bilim teknik Dergisi*). Bu denli yüksek bir geliri hiçbir ulus görmezlikten gelemez.. Ancak, gelecek kaygıları da unutmamak gerekmektedir.

Spor ve turizmin ortak yönü uluslararası ilişkileri geliştirmek, kültür aktarımı ve dostluk köprüleri kurmaktır. Bu nedenle birbirine paralel olarak gelişmektedirler. Günümüzde ise turizm, hiçbir şeyin kaçıp kurtulamayacağı bir döngü oluşturuyor. Her geçen gün yeni yerler keşfediliyor ve bunlardan övgüyle bahsediliyor. Deniz-kum-güneşe dayalı turizm bazı turistler için sıkıcı olmaya başlayınca yeni keşifler moda oldu. Tatilini sadece oyun, eğlence ve denizin ötesine taşıyan, heyecan arayan turizm talebine doğal olarak yanıt vermek gerekmektedir. Fakat doğa turizminin özelliği (özelde dağ turizmi) güven, dar grup, çevre koruma, doğayla bütünleşme, az da olsa bilimsel çalışma ve yaşamda farklılıktır. Diğer turizm ve spor organizasyonları gibi yumuşak değil, aktiftir ve açık mekanda yapılır. Rehberin görevi sadece dil sorununu çözmek, kültürel ve tarihsel aktarım yapmak değil, aynı zamanda, güvenliği sağlamak, rotayı çizmek, dağdaki organizasyonu yapmaktadır. Türkiye'de ise dağ rehberliği sistemi bulunmamaktadır.

Günümüzde kentler insanı olumsuz etkilemektedir. Bu tür ortamlarda yaşayan insanlar do-

ğaya olan gereksinimlerini turizm ve spor kültürüyle gidermeye çalışmaktadır. Kırsal alanda yaşayan insanlarda görülmeyen bu olgu, kent insanının doğaya olan gereksiniminden kaynaklanmaktadır. Doğaya giden insan sayısının artması ile kirlilik ve tahribat da artmaktadır. Fakat dağlardan akan sular içilmekte, otlaklarda yetişen hayvanların etleri yenilmekte, sebzeler tüketilmektedir. Suların kirlenmesi, bitki örtüsünün bozulması veya ortadan kalkması, canlıların azalması insan sağlığının yanında genel sağlığı da bozmaktadır (Ersoy, 1988).

SORUNLAR

Alplerde başlayan dağcılık sporu doğal olarak en çok Alpleri etkiledi. Dağlardaki tahribat son 200 yıldan beri her geçen gün daha da arttı. Ancak, bölge insanları kötü gidişatı durdurmanın yollarını hep aradılar, bugün de aramaya devam etmektedirler. "Dağlarla, onları koruyarak birlikte olmak" ilkesi uğraşında bugün birçok kişi...

Bugün, bu tehlike Türkiye dağları için o denli yüksek değildir. Fakat turizm ve dağ sporlarının hızla gelişmesi nedeni ile gelecek 10 yıl içinde bu tehlike büyüyebilir. Çünkü, dağ sporcuları, turist ve bilimsel araştırmacı sayısı hızla artmakta, uygun olmayan bazı yerlere sabit tesisler kurulması girişimleri bulunmakta hatta Ağrı Dağı'nın kiralanarak teleferik hattı ve villalar yapılması düşünülmektedir (Ekonomist, sayı 13, 1991). Kıcasası, dağlara ne amaçla ve ne oranda gidilirse gidilsin, birçok sorun ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar içerisinde en çok göze çarpanlar ise şunlardır:

1) YAPILAŞMA

Yapılaşmadan önemli sorunu

doğayla uyumu ve altyapısı düşünülmeden yapılan beton binalar oluşturmaktadır. Bunun en açık örneği Rize-Çamlıhemşin-Ayder yaylasında görülmektedir. Trabzon-Çaykara-Uzungöl'deki bungalowlar ile Niğde Çamardı-Demirkazık'taki dağevi uyumlu yapılaşmanın örneği olarak gösterilebilir. Kaçkar dağlarının Dilberdüzü kamp yeri veya Ağrı Dağı'nın 4200 metresinde kurulacak olan bir dağ evini hayal bile etmek istemiyorum. Yerleşim yerinden uzakta, kış koşullarına dayanıklı olarak yapılacak olan sığınaklar ise bazı bölgeler için gereksinmedir. Fakat Türkiye'deki dağ turizmi ve dağ sporları örgütlenmesi bugün için bunu kaldırmaz. Çünkü sığınaklardan hava ulaşımı ile düzenli olarak çöp taşımak gerekmektedir. Bu nedenlerden dolayı, "nereye, ne zaman, ne tip evler yapılmalıdır?" sorusu tartışılmalıdır.

2) YOLLAR

Ağrı Dağı'nın 3200 metresine artık özel aracınız ile tırmanabilirsiniz. Önümüzdeki yıllarda belki daha yukarılara da çıkabileceksiniz; belki Kaçkar'da Öküz Çayırında, belki Dilberdüzü'ne, belki de Aladağlar'daki Yedigöllerde... "Ne kadar hayalciisiniz diye?" düşünmeyin, yakın zamana kadar Ağrı Dağı'nın ana kampına da, Y.Kavron yaylasına da yürüyerek veya hayvanla gidiyordunuz. Y.Kavron yerleşim yeridir ve yöre halkının geçim kaynağıdır. Hayır demek güç bu nedenle.. Fakat Ağrı Dağı tartışılır... Bugün için ülkemizde tam anlamıyla hizmet veren bir sığınaktan söz edemeyiz. Erciyes, Aladağlar (Yedigöller) gibi yerlerdeki sığınaklar yarım kalmışlar veya tahrip edilmişlerdir. Fakat durum ne olursa olsun sığınakların yerleşim yerinden uzak olması ve yürüyerek

ulaşılması anlamlıdır. Bu nedenlerden dolayıdır ki "Nereye kadar yol yapılmalı?" sorusu tartışılmalıdır.

3) SABİT KAMPLAR

Kaçkar, Aladağlar ve Ağrı Dağı'nda yaz aylarında kurulan sabit kamplar doğal çevreyi olumsuz etkilediği gibi, dağlara turizm dışında gidenlere kamp yeri bırakmamaktadır. Dağda zaten çok az olan bu tür yerler bazı grup ve turizm firmalarınca kapatılmakta, turist olmadığı zaman çadırlar boş kalmaktadır. Bu durum hem kamp yeri, hem de doğal yapının bozulması sorunlarını ortaya çıkarmaktadır. Sabit yerleşim yerlerinin yarattığı kirlilik ise ayrı bir sorundur. Bu nedenledir ki, "Dağlarda sabit kampların kurulması doğru mudur?" sorusu tartışılmalıdır.

4) ÇÖPLER

Dağcılarının ve diğer dağ sporcularının özellikle de turist gruplarının uğradığı dağlara yolunuz düşerse mutlaka naylon torbalar, plastik şişeler, piller, deterjan ve şeker kutuları vb. atıklarla karşılaşsınız. Tırmanırken dereden su içersiniz. Kamp yerine ulaştığınızda bir de bakarsınız ki su içtiğiniz derenin üzerine tuvalet ve duş kurulmuştur (Kaçkar Dilberdüzü). Çöp sorunu özellikle, Uludağ, Aladağlar, Erciyes Dağı, Kaçkar Dağları, Ağrı Dağı ile, Solaklı ve Fırtına derelerinde açık olarak görülmektedir. Türkiye'de, düzenli olarak çöp toplayan hava köprüsü bulunmadığından sorun daha da büyümektedir. Çünkü, dağcıya da sorsanız, turizmciye de sorsanız çöpünü şehire indirdiğini söyler. Ancak dağlarda halen çok fazla çöp bulunmaktadır. Unutulmamalıdır ki atıkların dağlarda kalması sadece insan sağlığını değil, sadece görüntüyü değil,

orada, yaşayan canlıları da etkilemektedir. Öyleyse "Çöpler niçin şehirlere taşınmalıdır?" sorusu da tartışılmalıdır.

5) HUKUKİ BOŞLUKLAR

Türkiye'de milli parklar ülke yüzölçümünün % 0.3'ünü tutmaktadır (Demirayak, 1988). Bu oran elbette ki yeterli değildir ve milli park olma özelliğini taşıyan birçok bölge, bunların içerisinde de birçok dağ bulunmaktadır. Doğu Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz bölgeleri bu konuda zengin değerlere sahiptir. Fakat nedendir bilinmez "Milli Park" alanları da hızla tahrip olmaktadır. Uludağ Milli Park alanı buna bir örnektir.

Türkiye'de bugün dağ turizmi, dağ turizmi altyapısı ve dağ rehberliği yönetmelikleri bulunmamaktadır. Bunlar şu anda taslak halinde tartışılmaktadır. Ne zaman ve nasıl çıkacağı ise belli değildir.

Dağların kirlenmesine neden olan kişi ve gruplara veya kurumlara ne tür yaptırımların uygulanacağı, bunun nasıl yapılacağı, yapılıyorsa örnekleri bulunmamaktadır.

Bu ve benzeri eksiklikleri gidermek ve olumsuzlukları ortadan kaldırmak için "Ne tür hukuکی yaptırımlara gereksinim duyulmaktadır ve bunun sorumlusu kimdir" sorusu tartışılmalıdır.

NELER YAPILABİLİR?

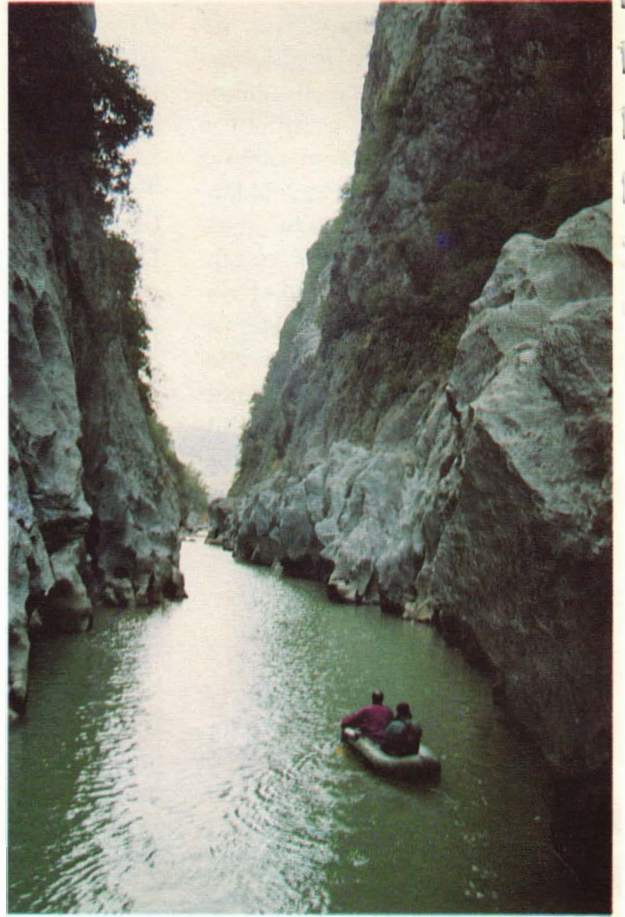
İnsanoğlu tarihsel gelişimi içerisinde isteyerek veya istemeyerek doğayı tahrip etmiştir. Bu tahrip halen de sürmektedir. Tahripten bugün için en son payımı alanlardan biri de dağlardır. Diğer taraftan ise doğanın korunması için milyonlarca insan bu konuyu tartışıp çözüm yolları aramaktadır.

Hızla artan geliri ile, kentlerin artan sıklığı ile insanoğlu kendine yeni uğraşlar arayacaktır. Bu nedenle turizm engellenemeyecektir. Bu tür bir girişimde bulunmaya kimse'nin hakkı yoktur. Çünkü milyonlarca insan bu iş sayesinde yaşamını sürdürmektedir. Dünyanın en büyük endüstrilerinden birisidir. Öyleyse yapılacak en önemli iş, dağların bakirliğini bozmamaya çalışmak, ekonomik yarar getiren her doğal kaynak gibi onlara da "bir gün nasıl olsa bitecek" gözüyle bakmamaktır. Bu konuda dağcılar da, diğer dağ sporcuları da, turizmcileri de, turistleri de zor günler beklemektedir. Dağ sporları ile turizmi birbirinden ayırmak birincil çözümdür. Bunların içinde dağcılık sporunu diğer yerinden ayırmak daha birincil bir önem taşımaktadır. Ancak unutulmamalıdır ki dağcılık ile turizm birbirine paralel olarak gelişecektir.

SONUÇ

Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de varolan ve gelecekte ortaya çıkacak olan sorunların çözümüne yönelik çalışmalar her geçen gün daha da artmaktadır. Bu bağlamda herkesçe bilinen ve tartışılan şu önerileri burada da tekrarlamakta yarar vardır.

1) Doğa, spesifik olarak dağcılık turizmi konusunda Turizm Bakanlığı, TÜRSAB, Dağcılık Fe-

derasyonu, üniversiteler, doğa ile sportif, bilimsel ve koruma amacı ile uğraşan dernek ve kurumlarla ortak bir çalışma grubu oluşturularak, "Dağ Turizmi" sistemi oluşturulabilir. Dağcılık Federasyonu ise sporculara yönelik olarak, "Dağların Korunması" konusunda eğitim ve uygulama çalışmaları yapabilir.

2) Dağ rehberliği ve dağ öğretmenliği sisteminin oluşturulması acil bir gereksinimdir. Dağ rehberliği, dağcılıkta gelinebilecek en üst noktadır. Dağ öğretmenliği ise diğer spor dallarındaki "Antrenör"ün karşılığıdır. Dağ rehberi, hem dağcıya, hem de turiste; dağ öğretmeni ise dağcı sporculara ilk bilgileri verecek ve onlara aktivite süresince yardımcı olacaktır. Bu nedenle, rehberlik ve öğretmenlik sistemi oluşturulurken ayrıntılı olarak tartışılmalı, konu-

nun niteliğinin yanında Türkiye koşulları da dikkate alınmalıdır.

3) Doğayla uyumlu olmayan yapılaşmanın önüne geçilebilmesi için, inşaat mühendisleri mimarlar odası ve üniversiteler ile Avrupa'daki örneklerinden yardım istenilmelidir. Gerekirse ilgililerin oluşturacağı bir komite bir yönetmelik hazırlanmalı ve çıkarılmasına çalışılmalıdır. Bu olmaz ise dağ turizmi altyapı yönetmeliği detaylandırılmalıdır. Pratik bir çözüm olarak da yayla evlerinin restorasyonu ve hizmete sunulması düşünülebilir. Yollar ise dağa en yakın yerleşim yerini geçmemelidir. Gerekli yerlere yapılacak olan sığınaklara yürüyerek ulaşılmalıdır.

4) Dağlarda biriken çöpler aşığıya taşınmalı, çöpleri bırakanlar uyarılmalıdır.

5) Doğa ve dağcılıkla ilgili her kurum ve grup bünyesinde çevre koruma birimi kurulmalıdır. Okullarda bu konuların işlenmesi için Milli Eğitim Bakanlığı ile protokol yapılmalı, basın ve yayın organları ile daha samimi ilişkiler kurulmalıdır. Bunları yapacak olan Turizm Bakanlığı ve Dağcılık Federasyonu'dur. Çevre ile ilgili grup ve kurumlar ise bizlerin en büyük destekçilerinden birisi olabilir.

6) Dağlarda kirliliğe neden olan, çöplerini toplamayan turizm firmalarına, kişilere, dağcı sporculara ve diğer dağ sporcularına yaptırımlar uygulanmalıdır. bunun için ise ilgili kurumlar hukuki boşlukları doldurma çalışmaları yapmalıdır.

Her yıl ilgili kurumlar ortaklaşa temizlik kampanyaları düzenlenmeli, gerekirse parayla eleman tutulmalıdır. Bunun faturasına turizmciler de ortak olmalıdır.

Öneriler ve çözüm yolları da-

ha da çoğaltılabilir. Ancak, bunları yaparken ve hayata geçirirken, ülkenin, turizmin ve dağcılığın geleceği de göz önüne alınmalı, gereksiz yere insanlar suçlanmamalıdır. Dağların da birer ekonomik değer olduğunu unutmamalıyız Onu korur ve seversek, ondan daha çok yararlanırız.

Sonuç olarak dünyanın ve Türkiye'nin bu anlamda başına geleceklerden, politikacı da, bürokrat da, turizmci de, rehber de, dağcı sporcu da, sokaktaki vatandaş da sorumludur. Bu nedenle, herbirimiz birazcık da olsa davranışlarımızı değiştirmeliyiz. Yeni davranışlar kazanmalıyız. Sessizliğin doyumsuz rahatlığını ve görüntünün derin sonsuzluğunu yarın bulamama endişesi taşımamak için, dünyamızın geleceği gibi, çocuklarımızın yaşamı gibi, paradan daha değerli şeylere de sahip olduğumuzu bir an olsun anımsamak ve başkalarına da anımsatmak zorundayız. Çünkü doğa, bizindir ve ortak geleceğimizdir.

Bizden sonrakilerin bize, "dikkatsiz kişiler" dememesi ve ilk gördüğümüz yeri gördüğümüz andaki gibi bırakmamız dileğiyle...

KAYNAKÇA

COUSTEAU, J.M., "Turist ve Doğal Çevre" Cumhuriyet Bilim Teknik, 20 Nisan 1991.

DEMİRAYAK, Filiz, "Türkiye Dağlarında Çevre Sorunları", **Dağcılık Sempozyumu Kitapçığı**, ODTÜ Dağcılık ve Kış Sporları Kolu, Ankara, 1988.

ERDEMLİ, Atilla, "Hümünizma Olarak Spor", **Spor Bilimleri 1. Ulusal Sempozyumu Bildirileri**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1990.

ERSOY, Ayhan, "Dağlarımızda Çevre Kirliliği", **Dağcılık Sempozyum Kitapçığı**, ODTÜ Dağcılık ve Kış Sporları Kolu, Ankara, 1988.

SARIALP, Ruhi, "Spor-Kültür-Felsefe İlişkileri, Anadolumuzda Antik Sportif Mekanlar ve Bir Hipotez", **Spor Bilimleri 1. Ulusal Sempozyumu Bildirileri**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1990.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1988.

Ortak Geleceğimiz, **Çevre ve İnsan**, Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü, Ankara, 1988.

Ana Britannica, Cilt 6.

TURİZM ALAN VE MERKEZLERİNİN İLANINA VE BURALARDAKİ TEŞVİKLERE İLİSKİN ESASLAR

2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, turizm hizmeti ile, bu hizmetin gereği turizm bölgeleri, turizm alanları ve turizm merkezlerinin tesbiti ile geliştirilmesinin, turizm yatırım ve işletmelerinin teşvik edilmelerinin esaslarını belirler.

1. TURİZM BÖLGE, ALAN VE MERKEZLERİ İLAN PROSEDÜRÜ

1.1. Turizm bölge, alan ve merkezlerinin tesbitinde; ülkenin doğal, tarihi, arkeolojik ve sosyo-kültürel turizm değerleri, kış, av ve su sporları ile sağlık turizmi ile mevcut diğer turizm potansiyeli dikkate alınır. Bu ifade salt olarak bu potansiyel değerlerin fiziksel sınırlarını kastetmemekte, bu değerlerin yarattığı turizm potansiyelinin değerlendirilmesi için kurulacak her türdeki turistik tesislerin yer alacağı ü alanların da fiziksel sınırlarını kapsamaktadır. Bir yörenin turizm alan ve turizm merkezi olması burada turistik tesis dışında başka bir amaçla yapı yapılamaz demek değildir. Bu alanlarda ihtiyaç duyulan ve imar planı kararı ile getirilmiş diğer fonksiyonlara da yer verilebilir.

1.2. Öneri turizm bölge, alan ve merkezlerinin yukarıdaki tanımlar çerçevesinde nereler olacağı belirlenir. Sonra bu alanların sınırlarını belirlemek amacıyla Turizm Bakanlığı'nca bir komisyon kurulur ve burada karara bağlanır. Komisyon, Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü ve İşletmeler Genel Müdürlüğü yetkili

temsilcilerinden oluşur. Komisyonun sekreteryaya hizmetleri Yatırımlar Genel Müdürlüğü Planlama Dairesi Başkanlığı'nca yürütülür.

1.3. Bakanlık içi komisyon ilanı öngörülen turizm bölge, alan ve merkezlerinin mevkii ve kesin sınırları Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile ilişki içinde belirlenir. Anılan Bakanlığın görüşü ile birlikte Turizm Bakanlığı Makamı'nın onayına bağlanarak kesinleşen öneriler Bakanlıklararası Komisyona götürülür. İlanı öngörülen yerlere ait bilgi ve belgeler Bakanlıklararası Komisyonun toplantı tarihinden 3 hafta önce komisyon üyesi Bakanlıklara iletilir.

1.4. Bakanlıklararası Komisyon, öneri turizm bölge, alan ve merkezlerinin mevkii ve sınırlarını inceler, görüşünü bir tutanakla belirler. Yeni çalışma ve incelemeler yapılmasını gerektirecek nedenlerin belirlenmesi halinde ihtiyaç belirten kuruluşlar toplantıyı takip hafta içinde kesin görüşlerini yazılı olarak Turizm Bakanlığı'na bildirirler.

1.5. Bakanlıklararası Komisyon'da belirlenen görüşlerle birlikte, mevkii ve sınırları harita üzerinde belirlenen ve özellikleri bir raporla açıklanan turizm bölgeleri, turizm alanları ve turizm merkezleri Bakanlar Kurulu'nun onayına sunulur.

1.6. Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilen bölgeleri, turizm alanları ve turizm merkezleri Resmî Gazete'de ilan olunur ve böylece meriyet kazanmış olur.

2. TURİZM ALAN VE MERKEZLERİNDE TURİZM YATIRIMLARINA SAĞLANAN TEŞVİKLER

2.1. Turizm alan ve merkezlerinde, devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kamu yararına korunmasına veya kamu yararına kullanılmasına katkıda bulunacak tesisler; Turizm Bakanlığı'ndan **yatırım ve işletme belgeleri** alınması ve arazilerinin Turizm Bakanlığı'na tahsis edilmesi suretiyle, imar planlarına göre yapılabilmekte, işletilebilmektedir.

2.2. Turizm alanları ve turizm merkezlerinin yol, su, kanalizasyon, elektrik ve telekomünikasyon gibi altyapı ihtiyaçlarının ilgili kamu kuruluşlarınca öncelikle tamamlanması zorunluluğu bulunmaktadır.

2.3. Turizm sektörü teşvik ve kredileri öncelikle bu alanlarda yapılacak yatırımlara tahsis edilmektedir.

2.4. Turizm alan ve merkezleri içinde, ormanlarda yer alan turizm yatırım belgeli tesislerin orman fonuna ödemek zorunda oldukları bedel, tahsisi takip eden üçüncü yıldan itibaren beş yıl vade ile beş eşit taksitte alınır.

2.5. Turizm alan ve merkezleri dışında pansiyonlarda turizm yatırım ve işletmelerinin belge alması için en az 15 oda koşul olmasına rağmen, turizm alan ve merkezlerinde bu koşul, 5 odadır.

3. TURİZM ALAN VE MERKEZLERİNDE PLANLAMA SÜRECİ

3.1. Turizm alan ve merkezlerinde, ilandan önce ilgili idarece

onaylı bir imar planı mevcut ise bu planın uygulanmasına devam edilir.

3.2. Turizm alan ve merkezlerinde yeniden imar planı yapılması veya mevcut planının değiştirilmesinin istenmesi durumunda;

3.2.1. Öncelikle Nazım İmar Planı (1/25.000 veya 1/5.000) hazırlanır. Bu plan Turizm Bakanlığı'nın görüşüne bağlanarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na gönderilir. Uygun görülmesi halinde bu Bakanlıkça onaylanır ve ilgili yerel idarelere ve Turizm Bakanlığı'na dağıtım yapılır.

3.2.2. Onaylı Nazım Planına uygun olarak hazırlanacak 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları Turizm Bakanlığı'na iletilir (Programda olanlar Turizm Bakanlığı tarafından yapılır).

3.2.2.1. Bu uygulama imar planları karara bağlanmak üzere (Belediye ve mücavir alan sınırları içinde, ilgili belediye meclisi kararı, dışında ise ilgili valiliğin il idare kurulu kararı) ilgili idarelere gönderilir.

3.2.2.2. İlgili idarelerce karara bağlanarak Turizm Bakanlığı'na gönderilen (veya 1 ay geçmesine rağmen karara bağlanmayan) bu planlar Turizm Bakanlığı'nca onaylanır.

3.2.2.3. Yatırım veya İşletme Belgesi alınması için gerekli olan vaziyet planlarının onayı ancak 3.2.2.2. maddesinde sözü edilen imar planının onayından sonra yapılabilir. Bu durumda da vaziyet planının imar planına uygunluğu aranır.

3.3. İstanbul'da 2960 sayılı Boğaziçi Kanununa tabi yerlerdeki turizm alan ve merkezlerinde yapılacak imar planları;

3.3.1. Boğaziçi alanının "geri görünüm" veya "etkilenme bölgelerinde" ise 3.2. madde de belirtilen sürece uygun işlemler yapılır.

3.2.2. Boğaziçi alanının "öngörünüm" veya "sahil şeridi" içinde ise planlar İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce hazırlanarak Belediye Meclisinin kararı ve Belediye Başkanının onayından sonra Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na gönderilir.

Bu bakanlık gerekli sekreteryacı

işlemlerini yaparak planları onaylamak üzere "Boğaziçi İmar Yüksek Koordinasyon Kurulu'na sunar ve bu kurulun onayı ile planlar kesinleşir. Bundan sonra 3.2.2.3.-teki işlemler yapılır.

Bu duruma göre;

3.4. Turizm alan veya merkezlerinde kıyı içeren planlamalarda 3621 sayılı Kıyı Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır.

3.4.1. Kıyıda veya doldurma ve kurutma yoluyla kazanılacak arazi üzerinde marina, barınak, yat yaşama yeri, yat çekek yeri gibi tesisler yapılabilmesi için bunların havi planları Turizm Bakanlığı'nca hazırlanır.

3.4.1.1. Bu planlar önce 1/5000 ölçekte hazırlanır ve ilgili valiliğe gönderilir.

3.4.1.2. Valilik gerekçeli görüşü ile konuyu Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na iletir.

3.4.1.3. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ilgili kamu kuruluşlarının (Ulaştırma Bakanlığı: DLM ve Deniz Ulaştırması Genel Müdürlükleri gibi) görüşlerini alır ve uygun bulması halinde 1/5000 planları onaylar.

3.4.1.4. Onaylı bu planlara göre hazırlanacak 1/1000 ölçekli imar planları da Turizm Bakanlığı'nca hazırlanır. Hazırlanan bu planlar ile ilgili olarak 3.2.2.1. ve 3.2.2.2. maddelerdeki işlemler yapılır.

TURİZM, BÖLGE ALAN VE MERKEZLERİNİN İLANINA ESAS KRİTERLER

A) Turizm Bölgelerinin Tesbitindeki Kriterler

● Her türlü ulaşım kolaylıklarının yoğunlaştığı, toplanma ve dağılma merkezleri içermesi.

● Yerli ve yabancı ziyaretçilerin yoğun ilgisini çeken doğal, tarihsel ve kültürel çekicilikleri barındırması.

B) TURİZM ALANLARININ VE MERKEZLERİNİN TESBİTİNDEKİ KRİTERLER

● hava ve deniz limanlarından en fazla 2-3 saatlik bir ulaşma uzaklığı içinde bulunan konumda yer alması,

● sosyal ve teknik altyapı bakımından turizm sektöründe uzmanlaşmış bulunan (konaklama, gastronomi, alışveriş, ulaştırma, haberleşme, eğlence vb. gibi etkinlikler açısından),

● yapılacak yatırımlarda en yüksek ve en kısa zamanlı döviz getirisi sağlayabilmesi,

● turizm ve turizme dayalı faaliyet kollarının temel sektör olarak görünmesi,

● nüfus büyüklüğü bakımından Turizm Bakanlığı'nca ele alınabilir ölçüleri aşmamış yerleşim birimi olması veya böyle bir yerleşim merkezinin sosyal, ekonomik ve teknik altyapı olanaklarına ulaşabilecek bir konumda olması,

● güneylik turlara gidip-gelme coğrafyası içinde yoğunlaşan doğal, tarihsel ve kültürel çekiciliklere kara ve deniz yoluyla tur olanağı sağlayan bir konumda bulunması,

Örneğin;

a) ören yerleri,

b) müzeler ve kentsel sitler

c) el sanatları üretim ve satış merkezleri

d) ılıca ve kaplıcalar,

e) otantik yaylalar, çiftlikler.,

f) milli parklar, doğa parkları ve doğal sitler.

● onaylı Nazım İmar Planlarında, önemli bir bölümünün turizm lekesi olarak belirlenmiş bulunması,

● Uygulama imar planlarında, paket proje veya özel proje olarak yer alabilmesi için teknik hazırlıkların tamamlanmış olması,

● Parsel bazındaki taleplerin imar planı kararı bulunması ve teknik şartları taşımak kaydı ile en az 500 yatak kapasiteli tesis yapımına imkan verecek büyüklükte olması,

● belediyelerden uygun görüş ve mukafakat sağlanmış olması,

● yatırım programında, paket proje veya özel proje olarak yer alabilmesi için tamamlanmış olması.

ÇOCUK VE ÇEVRE İLİŞKİSİ

DOÇ.DR. DENİZ GÜLER*

ABSTRACT

RELATIONSHIP OF KIDS AND ENVIRONMENT

This article focuses on relationship of the kids personality and conflicts which is being for the reason that interpersonal and environmental influences. This relationship is emphasized by giving actual events and examples from the life. Consequently, it is pointed out that we extremely should care our kids for to avoid from these conflicts in the name of their future.

Deniz Güler, Associate Professor, Faculty of Communication Sciences, Anadolu University, Eskişehir, TURKEY

İçinde yaşanılan yirminci yüzyılın insanı, gelişen kitle iletişim araçları, bu araçlarla gönderilen ileti bombardımanları; nüfusu ve apartmanların hızla artan bir yaşam ortamında; otomasyonla insanın teknolojiye bağımlı kaldığı toplum yaşamı içindedir. Bu yaşam içinde, herbiri değişik kişilik özellikleri gösteren çeşitli insanların bulunmaktadır. Bütün insanların en belirgin ortak yanları da doğum ve onu izleyen çocukluk evresidir. Çocukluk, yetişkin insanı hazırlayan bir evre olduğundan çok önemlidir.

İnsanlar yaşamları boyunca, belli yaşlarda bedensel, duygusal, davranışsal, ruhsal, zihinsel yönlerden gelişim gösterirler. Bu gelişim bağımlılıktan bağımsızlığa; bencil davranıştan işbirliğine; yetenekleri yalından (basitten) karmaşığa; genelden özele; davranışları tutarsızlıktan tutarlılığa;

ölçsüz duygusal tepkilerden ölçülü tepkilere; somut düşünmeden soyut düşünmeye doğrudur (Yörükoğlu 1980: 17).

İnsan türüne özgü bu gelişme hızı, her yaşta her çağda aynı olmamakla birlikte hep vardır. Çocuğun gelişimi hızlıdır. Ama yaş ilerledikçe gelişimin hızı düşer. Küçük yaşta bedensel, zihinsel, devinimler (hareketler) hızlıdır. İleri yaşlarda ise; deneyim ve yaşananlar yönlendirici olur. Ama ne olursa olsun, her ikisinde de insan sürekli çevresiyle etkileşim halindedir. Bu durum, insanın evrenden ne istediğini öğrenmesi, evrenin kendisinden ne beklediği yönünde bilgi araması biçiminde ele alınabilir.

Yaşama ortamı içinde her insan, insanlararası ilişkiye girmektedir. İnsanlararası ilişkilerin bir kısmı doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak istenerek kurulan ilişkiler; bir kısmı da, raslantısal olarak kurulan, başka deyişle yaşanarak varlıkta yer alır (Kuçuradi 1988: 5). Böylece çocuk, insanlararası ilişkilerde bilgi ararken sevgiyi-nefreti; doğruyu-yanlış; iyiyi-kötüyü; güzelle-çirkini; benle-ben olmayı yaşama ortamı içinde öğrenir. Burada önemli bir soru ortaya çıkmaktadır. İnsanlararası ilişkilerde yaşama ortamı içinde çocuk, kime göre öğrenir? Kendi yaşayarak mı öğrenir, yoksa çevresinden gelen iletiler (mesajlar) yoluyla mı öğretilir? Çevresinden

Fotoğraf: Peter Dressler

* Doç.Dr. Deniz Güler: Lisans; A.Ü. İletişim Bilimleri Fakültesi (1981), İisansüstü: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü(1990); doçent (1992). Halen Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesinde öğretim üyesidir.

gelen iletilerin içeriği nasıldır?

Çocuğun doğasında birtakım özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir (*Giller 1991: 15*):

- a) Etik (ahlaki) yanlışlardan uzak
- b) İyi bir gözlemci,
- c) Doğrucu-dürüst
- d) Duygularını kontrol edemeyen, heyecanlı
- e) Hareketli, coşkulu
- f) Kaygılan olmayan
- g) Düş gücü kuvvetli
- h) Ben merkezli
- i) Oynayan
- j) Yaratıcı

Çocuğun özünde varolan bu özellikler, yaşama ortamında başka deyişle kişi ilişkileri ya da kişinin içinde bulunduğu toplumdaki iletişimle, etkileşimle değişikliğe uğrar.

Son günlerde beğeni kazanan ve tüm kanallarda her fırsatta yayınlanan bir şarkı var: "Black or White" (Siyah ya da Beyaz). Müziğin ve müziğin iletisinde evrensellik boyutu olmasına karşın, çocuğun etik yanlışlardan uzak olmasına çelişir bir durum ortaya koymaktadır. Başlangıç görüntüleri şöyledir; küçük insan, müziği kapatmasını, yarın okula gideceği için uyumasını isteyen babasına; kocaman kolonları salona getirerek, sesini sağır edecek biçimde açarak karşı geldiğini gösterir ve şunları söyler: "eat this" (yersen). Bununla da kalmıyor şarkıcı, şarkısının sonunda ritme uygun olarak arabanın camlarını, farlarını kırar, boyasını çizer; sokak lambalarını, dükkan vitrinlerini, özcesi önüne ne çıkarsa yok eder. Aynı kanalların eğitim amaçlı yayınlarında da çocuklara sokak lambalarına taş atılmaması, başkalarının mallarına zarar verilmemesi gerektiği, "büyüklerle saygı" gösterilmesi iletileri verilmiyor mu?

Çocukların özünde öğrenme isteğinden kaynaklanan merak vardır. Yaşadıkları doğal çevreyi, bu çevrede yaşayan hayvan ve

bitki gibi canlılar ile türlü cansız varlıkların özelliklerini öğrenirler. Rüzgar, yağmur gibi sayısız doğa olaylarına karşı erken yaşlarda ilgi duymaya başlarlar. Okuldaki eğitimle doğa ve çevreye ilişkin bilgilerini pekiştirirler. Ne tür bilgiler pekişir ya da çelişir?

Çocuğun dergi ve kitaplarında doğa ile ilgili yağmur, deniz, sabah... vb. konulu şiirler vardır. Bu şiirlerde deniz, masmavi, dalgaları beyaz, içinde balıkların oynadığı büyük su olarak betimlenir. Güneye ya da kuzeye gidildiğinde, mavi yerine griye çalan bir deniz görüntüsü, öğrendiklerine pek de benzemez. Hatta "öldürücü kara yosunlarının" olduğunu öğrendiğinde ya da dalgalarla artık mazot ve poşetlerin geldiğini gördüğünde bilgileri çelişir, güvenleri sarsılır.

Çocuk, duygularını kontrol edemeyen, heyecanlı bir insandır. Heyecanlık, hareketi ve coşkunluğu birlikte getirir. Özellikle güzellik ve insanlık duyguları, sevgi yüklü olması bu coşkunluğu artırır. Görme, duyma ve hissetme kanallarını kullanarak, tıpkı bir bilgisayarın hafızası gibi çevreden gelen iletileri belleğinde depolar. Ama güncel olaylarla insanın, doğayı-insanı-çevreyi yok ettiğine tanık olmuyor mu?

Çocuk, oyunla birlikte gördüklerini öyküden (taklit eden), öykünürken düş gücü özelliği ile kendisinden de bir şeyler katan, yaratıcıdır. Artık sandalyeyi ters çevirip araba, süpürge sapından at yapmıyor. Savaş oyunları oynuyor. Hem yapay kişilikleri, hem de gerçek yaşantıdaki kişiliklere öykünerek; yok edici, kırma-ya meraklı oyunları seçerek. "Memo"nun Düşü" adlı çocuk oyununa ilişkin bir araştırma, bu konuyu desteklemekle birlikte sonuç şuündürüdüdür. Yapılan çalışmada 120 çocuktan % 80'i tabancalı, tüfekli, kavga sahnelerini anımsamışlardır (*Ayrıntılı bilgi için: Samurçay 1979: 83-104*).

Buraya kadar yapılan açıkla-

malar doğrultusunda, daha önce belirtilen soruların yanıtı olarak şunlar çıkıyor:

- Çocuk;
- çevresinin istediklerine göre öğrenir,
- çevresinden gelen iletiler yoluyla öğretilir,
- çevresinden gelen iletilerin içeriği, çelişkilerle doludur.

Halbuki insan, evrende doğanın "yasa" emrine uymaktadır. "Yasa" emrine de insan, özgür istenciyle (iradesiyle) katılır. Bu durumda küçük insan, geleceğin yetişkinini olacağından; onlara çelişkilerle dolu, güvenlerini sarsıcı iletiler yüklemeyelim. Onların şu şiirine yetişkinler de katılsın.

ÇOCUKLAR KARDEŞ OLDU MU? (*)

Daha bir ballandır uyku
Çocuklar kardeş oldu mu
Barışır artık kurt kuzu
Çocuklar kardeş oldu mu

Düşler denizine doğu
Mutluluk bin yelken açar
Çocuklar kardeş oldu mu

Daha bir ışıldar akarsu
Çocuklar kardeş oldu mu
Kuçaklaşır batıyla dou
Çocuklar kardeş oldu mu

Ne açık kalır ne korku
Korudaki fidanlar gibi
Sevip sevip birbirini
Çocuklar kardeş oldu mu.

KAYNAKÇA

YÖRÜKOĞLU, Atalay, *Çocuk Ruh Sağlığı*, 3. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Genel Yayın No: 189, Ankara, 1980.

KUÇURADI, Ioanna, *Etik, Meteksan Ltd. Sti.*, Ankara, 1988.

GÜLER, Deniz, *Eğitim İletişimi Kurumu Olarak Çocuk Televizyonu ve Uygulamaları ile Bir Model Önerisi*, Anadolü Üniversitesi İ.B.Y.O. Yayınları No: 533/2, Eskişehir, 1991.

SAMURÇAY, Neriman, "İki Çocuk Oyunu Analizi" *Ulusal Kültür, Kültür Bakanlığı*, Sayı: 4, Yıl: 1, Ankara, 1989.

SARAÇ, Tahsin, *Kırlangıcın Kanat Vuruşundan*, (haz. Ali Püsküllüoğlu), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1979.

TALİH OYUNLARI SALONLARI

YRD.DOÇ.DR. MEHMET ÖZDEMİR*

ABSTRACT CAZINOS

In this article, legal provisions regarding establishment and management of casinos in Turkey is explained. Author of this article is trying to make different approach and bring further explanations about legal provision and arrangements determined by authorities regarding establishment and management of casinos. Mehmet Özdemir, Assistant Professor, Hacettepe University, Department of Sociology, Beştepe, Ankara, TURKEY.

"Talih Oyunları Salonları" konusu oldukça uzun bir zamandan beri, çeşitli şekillerde kamuoyunun ilgisini çekmiş, zaman zaman da sert tepkilerle karşılaşmış, türlü yasal düzenlemelerle de belirli bir kurumsallık ve disiplin getirilmek istenmiştir. Hemen hemen bir yıldan beri süren düzenleme söylentileri, çalışmaların tamamlanmasıyla kesin şeklini almış ve yeni yönetmelik değişiklikleri 31 Ağustos 1992 günlü Resmî Gazete'de yayımlanarak kesinlik kazanmıştır.

I. KUMAR BİR SOSYAL OLGUDUR

Kumar bir sosyal olgudur. Çünkü, kumar olgusunda en az iki insanın bulunması, yani "kazan" ve "kaybeden" olması gerekir. Makinayla oynanan "talih oyunu" nunda da bu değişmez. Çünkü "makina", oyun salonu sahibini temsil etmektedir.

"İnsan" denilen moleküllerden

oluşan toplum içerisinde tüm fonksiyonlar ideal ahlâk ölçülerine göre yansımamakta ve gelişmemektedir. Çünkü insan sayısız temayüllerin sahibi ve sonsuz motiflerle davranan bir varlıktır. İnsanların davranışları ise, kendi eğilimlerinin yapısına bağlıdır. "Kumar" olgusu da insanda var olan eğilimler arasındadır. İnsan davranışlarının düşünülerek yapılan mantıkî olanları bulunduğu gibi; düşünülmeden, geleneksel olarak veya ruhi ve hissi temayüllerin etkisi ile yapılanları vardır ki, davranışların çoğunluğunu bunlar teşkil ederler. Topluları yönetenlerin bir görevi de, bu eğilimlerin, çeşitli yazılı veya yazılı olmayan kurallara bağlı olarak, toplum çıkarlarına uygun şekilde kontrolünü sağlamaktır.

"Talih Oyunları Salonları" ile ilgili olarak 1983 yılından bu yana, yani 9 yıl içerisinde altı defa değişiklik yapılmıştır.

Ülkemiz turizmini teşvik ve milli ekonomimize katkısını artırıcı, turizmin gelir getirici özellikleri kapsamında "Talih Oyunları Salonları" da Turizmi Teşvik Kanunu'nda yer almıştır. Turizmi Teşvik Kanunu'nun 19. maddesinin (b) fıkrasıyla, belgeli turizm işletmelerinin bir bölümünde olmak kaydıyla Talih Oyunları oynatabilmek, mahalleri tesbit etmek ve bunları işletecek kişi ve

kuruluşlara izin vermek, bu yerlere kimlerin hangi şartlarla girebileceklerini belirlemek yetkisi, T.C. Turizm Bakanlığı'na verilmiştir.

II. DAHA ÖNCE YAPILAN DÜZENLEMELER

Turizmi Teşvik Kanunu'na bağlı olarak, 8 Ocak 1983 tarihinde yürürlüğe giren "Talih Oyunları Yönetmeliği" ile bu mahallerde uygulanacak esaslar belirlenmiştir. Bu esaslardan en önemlileri bu yerlere girişleri belirleyen 13. maddedir. Bu madde, "bu yerlere yabancı pasaport taşıyanlar dışında yabancı ülkelerde ikamet eden ve yıllık kazançları toplamı 20.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz aşan Türk vatandaşları da girebilirler ve yabancı para ile oyun oynayabilirler." şeklinde düzenlenmiştir.

Ancak, bu yönetmeliğe göre sadece kollu makineleri ve sadece oyun masalarına veya her ikisine birden işletme izni verilmiş, Yönetmeliğin ilgili maddesinde kesin açıklamalar yapılmadığından, uygulamada kollu oyun makineleri ile oyun masaları iki ayrı grupta mütalâa edilmiştir. Oyun masası bulunan mahellere yönetmeliğin 13. maddesinde belirtilen yasaklamalar uygulanırken, kollu oyun makinesi salonlarına her seviyede Türk Vatandaşı da girebilmiş ve oyun oynayabilmiştir.

* Yrd.Doc.Dr Mehmet Özdemir, Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir.

Kollu oyun makinelerine olan talebi sınırlamak amacıyla 15.01.-1986 tarih ve 18986 sayılı Resmi Gazete'de Talih Oyunları Yönetmeliği'nin 6. ve 19. maddeleri değiştirilmiş ve sınıf şartları getirilmiştir.

Oyun makineleri salonlarında, yönetmeliğin 13. maddesinin ihlal edilmeye başlaması üzerine, Talih Oyunları Yönetmeliği'nin 19. maddesi 14 Nisan 1987 tarih ve 19431 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak değiştirilmiş ve "oyun makineleri işletmeleri en az 1000 yataklı ve 5 yıldızlı oteller ile en az 1500 yataklı 1. sınıf Tatil Köylerinde kurulabilir ve işletilebilirler. Oyun makineleri mahalleri kurulması ve işletilmesi ancak, aynı belgeli tesis bünyesinde kurulacak talih oyunları mahallinin bir bölümü olmak kaydıyla mümkün olup, müstakilen kurulamaz ve işletilemez." şeklinde düzenlenerek bu salonlar için başvuruların azalmasının temini cihtetine gidilmiştir.

Söz konusu maddenin değişikliği tarihinden önce mimari projelerinde Talih Oyunları Salonu veya Oyun Makineleri mahalli projelerinin uygun görülmesi suretiyle Turizm Bakanlığı'nca turizm yatırım belgesi verilmiş olan tesislere, turizm işletmesi belgesi verilmesi aşamasında yönetmeliğin 19. maddesinde öngörülen yeni koşulların aranmaması için, Bakanlık makamından 20.08.1987 tarihli olur alınmıştır. Olur kapsamına 37 tesis girmiştir.

Oyun makineleri işletmelerinin Talih Oyunları Salonlarına girişleri düzenleyen 13. maddesinin talih oyunları işletmelerini kapsadığını belirterek, Türk vatandaşlarının oyun oynamalarına izin vermesi sonucu, kamuoyunda ve basınımızda giderek yoğunlaşan tartışmalar üzerine, faaliyet alanında Talih Oyunları ve Oyun Makineleri Salonları bulunan valiliklere Turizm Bakanlığı'nca 12.02.1988 tarih ve 296 sa-

yılı talimat gönderilerek yönetmeliğin 13. maddesinin uygulanmasının titizlikle izlenmesi istenilmiştir.

Diğer taraftan, 6 Haziran 1988 tarih ve 19834 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında 320 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesi uyarınca oyun makinelerinin de talih oyunu olduğuna dair açık hüküm getirilmiştir.

Ayrıca Kararname ile Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü müfettişlerine de Talih Oyunları Salonlarını denetleme yetkisi verilmiştir.

Bu kararnamede Talih Oyunları İşletmelerinde oyun oynayan Türk vatandaşlarının tesbitinde, işletmeye para cezası verilmesi hükmü de getirilmiş olmasına rağmen, Kararnameye ilişkin yönetmeliklerin çıkartılmaması ve Kararnamenin kanunlaşmaması nedeniyle para cezası uygulanması yapılmamış ancak, bu salonlarda Türk vatandaşlarının oyun oynadıklarının Milli Piyango İdaresi ve Turizm Bakanlığı kontrolörlerince yapılan denetimlerde tesbit edilmesi sonucu, Talih Oyunları Yönetmeliği'nin 17. maddesi uyarınca bu tesislerin işletme izinleri Turizm Bakanlığı'nca iptal edilmiştir.

Turizm Bakanlığı'nca işletme izinleri iptal edilmiş olan tesisler de İdare Mahkemelerine başvurarak Bakanlığın iptal kararlarını iptal ettirmişlerdir.

Bu iptallerde Talih Oyunları Salonları ile kollu oyun makineleri salonlarının ayrı mütelâa edilmesi veya 2634 sayılı yasanın para cezası hükümleri uygulanmadan iptal cezalarının verildiği, mahkeme kararlarına esas teşkil edilmiştir.

Yönetmeliğin 13. maddesinin titizlikle uygulanması sonucu, Ta-

lih Oyunları İşletmelerinin maddi güçlükler içinde bulunduğu göz önüne alınarak, canlı oyun masası bulunduran salonlarda işletme izni karşılığı, yıllık olarak Turizmi Geliştirme Fonu'na yatırılması gereken 250.000 Amerikan Doları veya karşılığı dövizle ilişkin Talih Oyunları Yönetmeliği'nin 8. maddesi 18 Mart 1989 tarih ve 20112 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlükten kaldırılmıştır.

Diğer taraftan yönetmeliğin 20. maddesi uyarınca işletmelerden oyun makineleri bulundurma izni karşılığında yıllık 2500 Amerikan Doları veya karşılığı katkı payı olarak Turizmi Geliştirme Fonu'na yatırılmasına ilişkin hüküm 23.02.1984 tarihinde alınan Bakanlık makamının oluru ile makine başına 200 Amerikan Doları veya karşılığına dönüşmüş, işletmelerden 1985 yılı içinde makine başına 200 Amerikan Doları karşılığı alanmış, bu miktar 07.-01.1986 tarihinde alınan makam oluru ile makine başına 500 Amerikan Doları veya karşılığına yükseltilmiş, 1987 ve 1988 yıllarında da işletmelerden makine başına 500 Amerikan Doları karşılığı katkı payı alınmıştır. Bu uygulamaya 07.03.1989 tarihli Bakanlık oluru ile son verilerek oyun makineleri bulundurma izni karşılığı, makine sayısına bakılmaksızın, işletmelerden 1989 yılı için 2500 Amerikan Doları veya karşılığı ödemesi istenilmiştir. Bu miktar, % 20 arttırılarak 1990 yılı için 3000 Amerikan Dolarına, 1991 yılı için ise 3600 Amerikan Doları veya karşılığına çıkartılmıştır.

Talih Oyunları Yönetmeliği'nde belirtilen tür, sınıf ve kapasite şartlarına uymamakla beraber Bakanlık Makamı'nın 25.04.1991 tarihli Oluru ile Türkiye Denizcilik İşletmeleri'ne ait Ankara ve Samsun isimli gemilerine de Talih Oyunları Salonu kurma izni verilmiştir.

Talih Oyunları Yönetmeliği'nin 4,6 ve 19. maddeleri 13 Ni-

san 1991 tarih ve 20844 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak değiştirilmiştir. Bu maddelerden 4. maddenin (d) fıkrasında yer alan talih oyunları kapsamına oyun makineleri de alınmış, 6. madde ile 1. sınıf tatil köylerinde aranan yatak kapasitesi şartı kaldırılmış ve Bakanlıkça "Eğlence Merkezi" olarak belgelendirilen tesislerin bünyelerinde de talih oyunları salonu kurma izni verilmiş, 19. madde ile de oyun makineleri kurmak için gerekli kapasite şartı kaldırılarak, talih oyunları salonu kurmak için gereksiz şekilde büyük kapasiteli 5 yıldızlı otel ve 1. sınıf tatil köyü yapılmaması amaçlanmıştır.

Daha sonra, Turizm Bakanlığının 05.07.1991 tarihli Bakan olurları ile yönetmeliğin 9. maddesi uyarınca her Talih Oyunu Salonu için ayrı ayrı alınan 600.000 Amerikan Dolarlık teminat, birden fazla talih salonu işletmesi yapan firmalardan, ilk işletme için 600.000 Amerikan Doları ve bundan sonra alınacak işletme izinleri için de işletme başına 10.000 Amerikan Doları teminat alınması; aynı şekilde yönetmeliğin 10. maddesinde her talih oyunu işletmesi için açtırılması gereken 500.000 Amerikan Dolarlık döviz tevdiat hesabına ilk işletme için 500.000 Amerikan Dolarlık, sonraki işletmeler için bu miktar işletme başına 10.000 Amerikan Doları olarak tesbit edilmiştir.

III. YENİ DÜZENLEME

İşte, 1983 yılından itibaren yapılan bu değişiklik ve düzenlemeler, 31 Ağustos 1992 tarihli ve 21331 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Değişiklik ve İlavelerle" köklü bir mahiyet almıştır. Anılan yönetmeliğin 5., 6., 9., 13., 15., 17., 2. maddeleri gibi temel hususlar taşıyan maddeleri değiştirilmiş, 17. ve 19. maddeleri kaldırılarak, değiştirilen maddeler kapsamında değerlendirilmiştir. Böylece adeta yeni bir yönetmelik hazırlanmıştır.

Yeni yönetmeliğin getirdiği en önemli değişiklikler bizce şunlardır:

1) Talih Oyunları Salonları kurmak ve işletilebilmek için bölge sınırlaması getirilmiştir.

Talih Oyunları Salonları Ankara, Antalya, Aydın, İstanbul, İzmir, Muğla il sınırları içinde ve kış sezonunda Bursa ilinin Uludağ bölgesinde kurulabilecek ve işletilebilecektir.

Daha önce Yatırım ve İşletme Belgesi almış tesislerin hakları "Hakkı Muktesep" olarak devam etmektedir.

2) Bünyesinde Talih Oyunları Salonu kurulabilecek ve işletilebilecek olan tesisler için tekrar kapasite sınırlaması getirilmiştir.

Talih Oyunları Salonları, yukarıda belirttiğimiz bölgelerde, Turizm İşletmesi Belgesi en az 500 yatak kapasiteli 5 yıldızlı oteller ve en az 500 yatak kapasiteli 1. sınıf tatil köyleri ile Bakanlıkça "Eğlence Merkezi" Turizm İşletme Belgesi verilen tesisler bünyesinde kurularak işletilebilirler. Madde "ayrıca, turizm potansiyeli yoğunlaşan bölgelerde talih oyunları salonu kurulmasına ve işletilmesine yukarıdaki şartları taşıması halinde Bakanlıkça izin verilebilir" demektedir.

Tabii ki kapasite şartını tutmayan, ancak daha önce belge almış tesisler faaliyetlerine devam edebileceklerdir. Bunun yanında en son 21.11.1991 tarihinde 21058 numaralı Resmi Gazete'de yayımlanan "Turizm Yatırım ve İşletmelerinin Niteliklerine İlişkin Yönetmelik"te "Eğlence Merkezi" tanımı ve muhtevası yer almaktadır. Şimdiye kadar da böyle bir yere Turizm İşletmesi Belgesi verilmiştir. Anılan yönetmelikte yalnızca "Rekreasyon Tesisleri"nden bahis vardır. Bir bölgenin turizm potansiyelinin yoğunlaşması da rölatif gözükmemektedir. Karadeniz Bölgesi'nin bölge sınırlaması di-

şında tutulması bunun en belirgin örneğidir.

3) Teminat ile ilgili 9. maddeye açıklık getirilmiştir. Talih Oyunları Salonu işleten tesislerin belgelerinin iptali halinde, işletmenin tüm borçlarının ödenmesinden sonra kalan "Bakanlık Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü"ne irat kaydedilir" hükmü, yeni düzenleme de yer almıştır.

4) Yönetmelikle getirilen en önemli değişikliklerden birisi de belirli şartlara uygun olmak koşuluyla da olsa, T.C. Vatandaşlarının oyun salonlarına girmesinin açıklık kazanmasıdır.

Yirmibeş yaşını doldurmuş Türk vatandaşları Talih Oyunları İşletmelerine verilen giriş kartıyla bu salonlara girebileceklerdir. Süresi bir yıl olan kartların şekli, sicile işlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin tedbirler Bakanlıkça alınacaktır. Talih Oyunları Salonu kartına sahip olan kişilerin, Talih Oyunları Salonuna girişleriyle ilgili birinci derecede akrabalarının yazılı şikayetleri Bakanlıkça haklı görülmesi halinde, bu kişilerin kartları iptal edilecektir.

Bu düzenlemelerin sosyal kaygılarla yapıldığı şüphesidir. Verilen serbestiyle birlikte, getirilen kısıtlamaların uygulamada ne şekilde işleyeceği merak konusudur.

5) Değiştirilen 15. maddede eski yönetmelikteki "İşletme İçi Talimatı'nın Türkçe, Almanca, İngilizce, Fransızca ve Arapça hazırlanarak herkez tarafından kolayca görülebilecek yere asılması" hükmü, "Türkçe ve Bakanlıkça belirlenen yabancı dillerde" şeklinde düzenlenmiştir.

6) Daha önceki yönetmeliğin 20. maddesindeki mali hususlar çok daha ağırlaştırılarak değiştirilmiştir.

Önceki yönetmelikte, "İşletmeler, Bakanlıkça verilecek oyun makineleri izni karşılığında, yıllık

2500 Amerikan Doları veya karşılığını peşin olarak Turizm Geliştirme Fonu'na katılmak üzere Bakanlıkça bildirilecek hesaba öderler" derken; bu meblağ ile 15 makineye kadar yıllık 5000 Amerikan Doları, ilave olunacak her makine için ise 400 Amerikan Doları olan tesbit edilmiştir. Bunun yanı sıra Bakanlıkça verilecek "oyun masaları" bulundurma izni karşılığında yıllık 100.000 Amerikan Doları ödenecektir. Ödemeler Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü'ne yatırılmaktadır.

Turizm Bakanlığı "Giriş Kartları" için ise, 31.12.1992 tarihine kadar her kart için 100 Amerikan Doları, 1993 yılı için ise 250 Amerikan Doları "Katki Payı" tesbit etmiştir. Her talih oyunu işletmesi için en az 150 adet "Giriş Kartı" alınması zorunlu tutulmuştur.

Bakanlığın bu düzenleme de iki amacı olduğu düşünülmektedir. Birincisi mali mükellefiyetleri yüksek tutmak suretiyle ciddi nüteşebbislerin bu alanda faaliyet göstermesi beklenmektedir. İkincisi ise Turizm Bakanlığı için çok önemli bir kaynak yaratıl-

maktadır. Turizm Bakanlığı'nın kuruluşundan bu yana ne denli maddi sıkıntılar çektiğini bilenlerdeniz. Dileğimiz bu kaynağa Maliye'nin göz dikmemesi ve kaynağın yerinde kullanılmasıdır.

7) Yeni düzenlemedeki 1. geçici madde, daha önce değindiğimiz muktesep haklarla ilgilidir. Buna göre "Talih Oyunları Salonu" işletme izni bulunan işletmeler faaliyetlerine devam eder."

İkinci geçici madde ise, bir istisna maddesidir: "Bu yönetmelik yayımlandığı tarihte, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü mülkiyetinde bulunan işletmeler, altı ay içinde Bakanlıktan Talih Oyunları işletme izni talep etmesi halinde, bu Yönetmelikte belirlenmiş şartlar aranmaksızın işletme izni verilebilir."

Emekli Sandığı işletmelerine bu ayrıcalığı tanımanın ne lüzumu vardı? Esasen Emekli Sandığı mülkiyetindeki tesislerin birisi dışında diğerleri incelediğimiz yönetmelikteki şartlara uymaktaydı. Maksat kamu kuruluşlarına istisna getirmek ise, şimdi mülkiyetinde işletme ve işletmeler bulunan kamu kuruluşları "benim

günahım neydi?" diye sormayacaklar mıdır?

IV. SONUÇ

Yazımızın başlarında da belirttiğimiz gibi, 1983 yılından bu yana, dokuz yıl içerisinde altı defa değişikliğe uğrayan "Talih Oyunları Yönetmeliği"ne, 31 Ağustos 1991 tarihli değişiklikle, kapsamlı bir düzenleme getirilmiştir.

Talih oyunu oynamak yani kumar, insanlığın tarihi kadar eski bir olgu olduğuna göre, yasaklamalar bir netice vermemektedir. Aksine toplumsal yasaklar; insanların içindeki sosyal ve psikolojik tortuların, daha değişik şekillerde ve genellikle yasaklama mantığının tam tersine tezahürüne sebep olmaktadır.

Ancak toplumun ruhsal ve fiziksel sağlığı için de Devlet birtakım tedbirler almak mecburiyetindedir. Son düzenlenen Talih Oyunları Yönetmeliği, incelediğimiz kadarıyla bu amaca da yoneliklidir. Uygulamanın ise nasıl olacağını zaman gösterecektir. Ama tahmin ediyoruz ki, bu son değişiklik olmayacaktır.

SAYIN ANATOLIA OKUR VE YAZARLARININ DİKKATİNE

Derginiz ANATOLIA, uluslararası platformda sesini duyurmak üzere bir dizi ilişki ve iletişim içindedir. Özellikle ANATOLIA yazarlarını çok yakından ilgilendirecek olan bu gelişme ile ilgili olarak dergimizde yayımlanacak yazıların (makale, araştırma) İngilizce özetlerine (Abstract) yazının başlığı ile yazının ilk cümlesi arasında yer vermekteyiz. Dergimizde yer alan bu özetler, uluslararası bir abstract dergisi olan **Leisure, Recreation and Tourism Abstract (LRTA)**'ta yer almaktadır.

Böylelikle derginiz ANATOLIA, yazarlarının uluslararası literatürde yer alarak meslektaşları ile ileride olası iletişimin başlamasına, var olan iletişimin genişlemesine de katkıda bulunmakla okurlarının yanında yazarları için de işlevsel olma yolunda önemli bir aşamayı da gerçekleştirmiş olmaktadır.

LRTA ile oluşturulan bu ilişki çerçevesinde, dergimize gönderilecek yazılarda aşağıdaki özelliklerin bulunması uygun bulunmaktadır.

1. ANATOLIA iki aylık olarak turizm ve yakın alanlarla ilgili her türden konuları içererek yayınlanır.

2. Göndereceğiniz yazınızla ilgili 80-85 sözcükten oluşan en az bir, en çok üç paragraflık Türkçe/İngilizce özet (abstract) olmalı ve yazınıza ayrı olarak eklenmelidir.

Özetinizde aşağıdaki soruların yanıtlarının bulunması yeterli olacaktır:

a) Çalışmanın (yazının) amacı nedir?

b) Bu çalışmayla hangi özel kitleye seslenilmek isteniyor?

c) Bu çalışmanın özgün, orijinal ya da sizce önemli yönü nedir?

d) Bu çalışmanın (yazının) hazırlanma yöntemi nedir?

e) Çalışma sonuçta neyi anlatıyor? Eşdeyişi ile çalışmanın en önemli bulgusu nedir?

3. Yazılar en çok çift aralıklı, tek yüze daktilo edilmiş olmalı ve 10 sayfayı geçmemeli.

4. Her daktilo sayfasında sağdan 2.5 cm, soldan 3 cm ve alttan 3.5 cm boşluk bırakılmalı.

5. Yazılarınızdaki alıntılar parantez içerisinde yazar adı, yıl, sayfa no; örneğin (AŞKUN, 1988, s. 13); kaynakçanız ise:

a) **Kitaplar için**

GÖKBERK, Macit, Değişen Dünya Değişen Dil, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1980, s. 38.

b) **Makaleler için**

ARAT, Emin, "Atatürk'te Devlet Düşüncesi", Çağdaş Düşüncenin Işığında Atatürk, Dr. Nejat Eczacıbaşı Vakfı Yayını Araştırma Dizisi, İstanbul, 1983, s. 207-245.

c) **Çeviri için**

LEIGFIELD, Margaret, "Leisure 2001: Information for a Leisure Society", European Journal of Education (Çev. Uğur DEMİRAY), Vol. 22, No. 5, 33/4, 1987, pp. 321-325, United Kingdom.

şeklinde olmalıdır.

6. Yazıların her türden içerik sorunu ve sorumluluğu yazarlarına aittir.

7. ANATOLIA'ya gönderilen yazılar çok gerekmedikçe kısaltılmayacak, ancak **çok çok zorunlu** olduğunda ANATOLIA yazı işleri bu işi yapmakta peşinen yetkili kılınmış olacaktır.

8. Yazılarınızda çizelge, grafik, şekil, fotoğraf vb. görsel anlatım malzemesi yer alıyorsa, bu malzemeler reproduksiyona hazır biçimde ayrı olarak gönderilmeli, yazınızda nereye gireceği açıkça belirtilmelidir. Örneğin:

_____ (Çizelge 3) buraya

_____ (Şekil 2) buraya gibi.

KİTAP

I. BAKIRÇAY ÇEVRE SEMPOZYUMU

Aliağa Belediyesi Yayınları No: 2

İzmir, (1992)

16 x 24, 230 sayfa.

Bakırçay Belediyeler Birliği ile Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) tarafından ortaklaşa olarak 18 -19 1992 tarihlerinde gerçekleştirilen I. Bakırçay Çevre Sempozyumu bildiri ve tartışmaları kitap haline getirerek yayımlandı.

Aliağa Belediyesi tarafından yayımlanan kitap, dört oturum olarak gerçekleştirilen sempozyumda sunulan bildirileri ve tartışılan konuları içeriyor.

Sempozyum programında yer alan ve hazırlanan kitapta da bulunan bildiri ve tartışmalar şu sıraya göre kitapta yer almaktadır.

Birinci oturumda "Açılış Konuşmaları" yer alıyor. Burada ilk olarak sempozyumun açılış konuşmasını yapan Bakırçay Belediyeler Birliği Başkanı Hakkı Ülkü'nün konuşması var. Daha sonra da Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) Başkanı ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı Doç.Dr. Korel Göymen'in sempozyumdaki konuşması izliyor. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı müsteşar yardımcısı Ertuğrul Önen ve Çevre Bakanlığı müsteşar yardımcısı Zeynep Arat'ın konuşmaları da kitabın açılış konuşmaları bölümünde yer almaktadır.

Sempozyumun ikinci oturumu olan

panelin konusu "Çevre ve Kalkınma". Bu panele katılanlar da Boğaziçi Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü'nden Prof.Dr. Mustafa Kaynakçı, TMMOB Genel Başkanı Teoman Alptürk, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'ndan Müjgan Şen, Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Başkanı Oktay Ekinci ve SOS Akdeniz Bürosu'ndan Savaş Emek.

Üçüncü oturumda ise bildiriler yer alıyor. Bu oturuma "Türkiye'de Termik Santrallerin Gelişimi, Geleceği ve Çevre İlişkileri" adlı bildiriyle TEK Santraller Proje ve Tesis Daire'sinden Yaver Heper, "Termik Santraller ve Çevre" konulu bildiriyle Dokuz Eylül Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü'nden Prof.Dr. Ayşen Müezzinoğlu, "Termik Santraller" adlı bildiriyle EPDC Japon Konsorsiumu'ndan Yoshiori Sat, "Aliağa'da Çevre Kirliliği" adlı bildiriyle Bakırçay Belediyeler Birliği ve Aliağa Belediye Başkanı Hakkı Ülkü ve "Aliağa'da Termik Santrallerin Hukuksal Konumu" başlıklı bildiriyle Kemal Anadol katılmışlar.

Kitabın izleyen bölümü sempozyumun dördüncü oturumunda yapılan panelin tartışmaları yer alıyor. Bu panelin konusu "Siyasi Partiler Çevreye Nasıl Bakıyor?". Bu panele, Devlet Bakanı Şerif Ercan, Foça Belediyesi Başkanı Nihat Dirim ile birlikte Sosyal Demokrat Halkçı Parti'den Mustafa Doğan, Doğru Yol Partisi'nden Latif Canitez, Yeşiller Partisi'nden Senih Özay, Halkın Emek Partisi'nden Songül Özata, Sosyalist Parti'den Enver Helvacıoğlu ve Sosyalist Birlik Birlik Partisi'nden Talat Ulusoy katılmış ve konuyla ilgili olarak görüşlerini açıklamışlardır.

KISA KISA...

3. ULUSAL TURİZM KONGRESİ...

Kuşadası Belediyesi ile Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nca her yıl geleneksel olarak düzenlenen Ulusal Turizm Kongresi'nin bu yıl üçüncüsü yapılacak. 25, 26, ve 27 Kasım 1992 tarihleri arasında Kuşadası'nda Korumar Oteli toplantı salonlarında gerçekleştirilecek olan Kongre'de, Türkiye turizminin çeşitli sorunlarına ilişkin çok sayıda bildiri sunulacak.

TURİZM EĞİTİMİ KONGRESİ/WORKSHOP U...

Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından 9-11 Aralık 1992 tarihleri arasında Ankara'da Turizm Eğitimi Konferans ve Workshop'u düzenlenecek. Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü toplantı salonunda toplanacak olan kongrede, turizm eğitimine ilişkin altı ana başlık altındaki konularda bildirimler sunulacak ve konferansın son gününde ise workshop çalışma grupları toplanacak.

TIÇARET VE TURİZM EĞİTİMİ FAKÜLTESİ KURULDU

Gazi Üniversitesi'nde bazı fakülteler yeniden yapılanma içerisine girdiler. Bu yeniden yapılanma sırasında, daha önceden Mesleki Eğitim Fakültesi'ne bağlı olarak faaliyet gösteren Turizm Eğitimi Bölümü, yeni kurulan Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi'ne bağlandı. Turizm Eğitimi Bölümü'nde ise görev değişikliğine gidilerek Bölüm Başkanlığına Yrd. Doç. Dr. Mustafa Yaşar Şimşek getirildi.

GENÇLİK TURİZMİ KİTABI YAYIMLANDI

Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından 12-14 Mayıs 1992 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilen Gençlik Turizmi Konferans ve Workshop'u çalışmaları kitap haline getirilerek yayımlandı. Toplamı 221 sayfa olan kitapta, Gençlik Turizmi Konferansı'nda sunulan bildirimler ile workshop sonuç raporu yer almaktadır.

2. AFYON BALNEOLOJİ SEMPOZYUMU..

Afyon Eğitim Vakfı ile I.Ü. Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin ortaklaşa olarak ilkinin 1989 yılında gerçekleştirdikleri Balneoloji Sempozyumunun ikincisi bu yıl gerçekleştirildi. 23, 24 ve 25 Ekim 1992 tarihleri arasında Afyon'da düzenlenen sempozyumda, başta Afyon ilindeki kaplıcaların sorunları ve termal kaynakların kullanım alternatifleri olmak üzere, Türkiye'de termal turizmin önemi konusunda çeşitli bildiriler sunuldu.

II. ULUSLARARASI EKOLOJİ VE ÇEVRE SORUNLARI SEMPOZYUMU

Türkiye Tabiatını Koruma Derneği tarafından Çevre Bakanlığı ile diğer bazı kurumların katkısıyla II. Uluslararası Ekoloji ve Çevre Sorunları Sempozyumu düzenlenecek. 5-7 Kasım 1992 tarihleri arasında DSİ toplantı salonu ile Alman Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilecek olan sempozyumda, yerli ve yabancı bilim adamları ile araştırmacılar tarafından ekoloji ve çevre konularında (50'nin üzerinde bildiri sunulacak.

IV. ULUSLARARASI TURİST SAĞLIĞI KONFERANSI YAPILDI

IV. Uluslararası Turist Sağlığı Konferansı, 15-18 Ekim 1992 tarihleri arasında Antalya'da gerçekleştirildi. Uluslararası Turist ile Türkiye Turist Sağlığı Derneklerinin ortaklaşa olarak düzenledikleri konferansta, dört ayrı konu başlığı altında yerli ve yabancı bilim adamlarınca 15'in üzerinde bildiri sunuldu. Konferansta ayrıca, 6 tane de panel gerçekleştirildi.

YEREL YÖNETİMLER VE TURİZM SEMPOZYUMU...

Turizm Bakanlığı, Türk Belediyecilik Derneği ve Kondrat Adenauer Vakfı tarafından "Yerel Yönetimler ve Turizm Sempozyumu" düzenlendi. 3-4 Aralık 1992 tarihleri arasında İller Bankası'nın Macunköy Tesisleri'nde gerçekleştirilecek olan sempozyumda bilim adamları, belediye başkanları ve özel sektör temsilcileri tarafından konuyla ilgili pek çok bildiri sunulacak ve tartışılacak.

ESKİŞEHİR'DE TOKSİK ATIKLAR İLE İLGİLİ KOLLOKYUM VE PANEL

Eskişehir Valiliği, I. HİBM Komutanlığı ve Anadolu Üniversitesi'nin işbirliği ile "Tehlikeli ve Toksik Atıkların Yönetimi Teknik, Yasal ve Yöresel Uygulamalar Kollokyumu" ve "Eskişehir'de Durum ve Çözüm Alternatiflerinin Uygulanabilirlik Yönünden Tatışılması" paneli, 26-27 Kasım 1992 tarihlerinde Eskişehir'de düzenlenecek. Kollokyumda toplam altı konu başlığı altında çeşitli bilim adamları ve araştırmacılar tarafından konuşmalar yapılacaktır. Toplantının son günü olan 27 Kasım'da ise kamu, özel sektör, ordu ve üniversite mensuplarının katılımıyla bir panel de düzenlenecektir.

2. ULUSLARARASI TERMAL TEDAVİ SEMPOZYUMU

2. Uluslararası Termal Tedavi Sempozyumu, 29, 30 ve 31 Ekim 1992 tarihleri arasında Kütahya'da yapıldı. Kütahya Belediyesi tarafından düzenlenen sempozyuma yerli ve yabancı bilim adamları, araştırmacılar ve özel sektör temsilcileri katılarak, birer bildiri sundular. Kütahya Belediyesi Harlek Otel/Motel Tesislerinde gerçekleştirilen sempozyumda konuşmacılar, termal tedavinin önemi ve Türkiye'nin sahip olduğu jeotermal kaynaklardan yeterince yararlanılmadığı üzerinde durular, ilgili bakanlıklardan konu ile ilgili somut adımların alınmasını istediler.

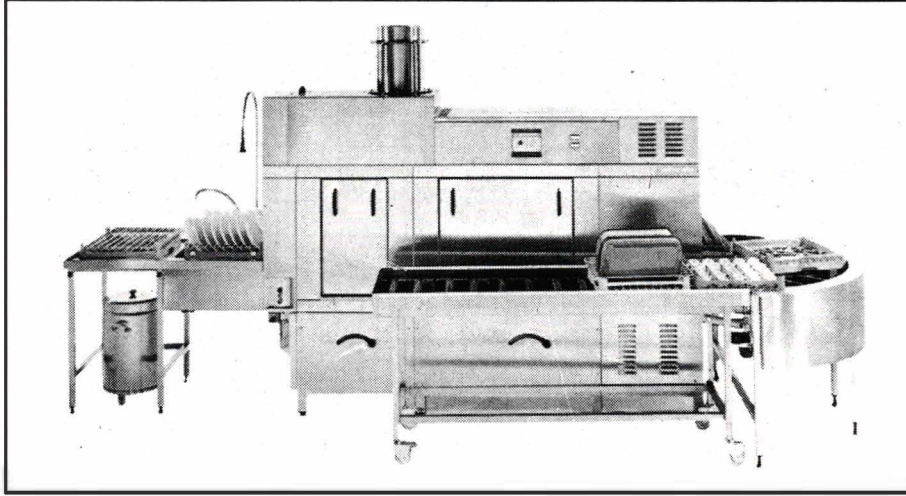
KARAAĞAÇ TURİZM GÜNLERİ KONFERANSLARI..

Trakya Üniversitesi Edirne Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Programı, Kasım 1992 tarihinden itibaren akademik eğitim-öğretim takvimi süresince her ay "Karaağaç Turizm Günleri" isimli konferanslar dizisini gerçekleştiriyor. Konferanslar dizisinin ilk konuşmacıları I.Ü. İktisadi Coğrafya ve Turizm Araştırmaları Merkezi'nden Doç. Dr. Mithat Zeki Dinçer ve I.Ü. MYO Turizm ve Otelcilik Programı Başkanı Yard. Doç. Dr. Füsün Dinçer. Bu ilk konferans, 30 Kasım 1992 tarihinde Trakya Üniversitesi Karaağaç Sosyal Tesislerinde gerçekleştirilecek.

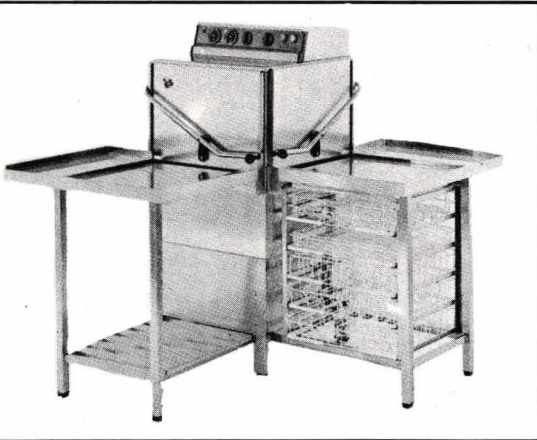
YAZIŞMA ADRESİ
ANATOLIA DERGİSİ
P.K. 589 KIZILAY,
ANKARA

winterhalter

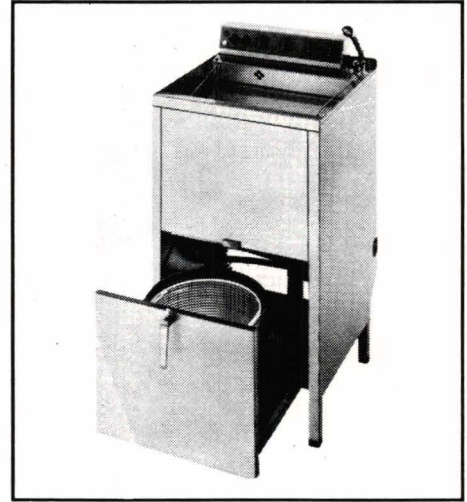
ENDÜSTRİYEL BULAŞIK YIKAMA MAKİNALARI

Tam otomatik basket konveyör tip bulaşık yıkama makinaları

Orta büyüklükte kuruluşlar için basketli yarı otomatik bulaşık yıkama makinaları

Santrifüjlü sebze yıkama ve sıkma makinası

MAKPA

DIŞ TİCARET VE PAZARLAMA A.Ş.

GENEL MÜDÜRLÜK

Sümbül Sokak 59, 80620 2. Levent - İSTANBUL

Tel : (1) 169 43 06 - 164 30 76 - 178 07 96

Fax : (1) 169 93 19

Telex : 39516 MPDT TR.

SATIŞ MAĞAZALARI

İSTANBUL

Barbaros Bulvarı, 135/B
80700 Balmumcu - İSTANBUL
Tel : (1) 166 86 38 - 175 13 25

ANKARA

Tunalı Hilmi Cad. 60/2
06660 Küçükesat - ANKARA
Tel : (4) 167 89 65 - 126 28 92
Fax: (4) 128 05 06
Tlx : 42107 MTT TR.

ANTALYA

Kenan Evren Bulvarı
(Konyaaltı Cad.)
Kasapoğlu Apt. 50/L ANTALYA
Tel : (31) 11 34 95 - 17 42 86
Fax : (31) 12 78 31

İZMİR

Mithatpaşa Cad. No:554
35280 Küçükyalı - İZMİR
Tel : (51) 13 52 79

OCAK 1993'TEN İTİBAREN HİZMETİNİZDEYİZ...

TERMAL OTEL
ORUÇOĞLU
AFYON

250 YATAK KAPASİTESİ, AYRICA 200 YATAK KAPASİTELİ 28 APART VİLLASI, KAPALI VE AÇIK YÜZME HAVUZLARI, OLAĞANÜSTÜ SPOR OLANAKLARI, HER ODASINDA UYDU YAYINI İLE RENKLİ TV., ODALARINDA TELEFON VE BUZDOLABI, TERMAL BANYO, NİTELİKLİ PERSONELİYLE GERÇEK BEŞ YILDIZ KONFORU, RÜYALARINIZIN SAĞLIKLI YAŞAM, SPOR VE KÜR MERKEZİ

KÜR MERKEZİNDE;

Romatizmalar, Eklem sertlikleri, Çocuk felci. Böbrek ve İdrar yolu taşları, Astım ve Bronşit, Dolaşım bozuklukları, Cilt hastalıkları ve Enfeksiyonlar...

konusunda uzman tıp personelinin denetiminde zayıflama ve termal kürleriniz yönlendirilecek.

sizleri konuk etmek mutluluğumuz olacaktır...

BÜRO

ORUÇOĞLU İŞHANI KAT: 3
TEL: (491) 34 111 (AFYON)

ORUÇOĞLU HOLDİNG

OTEL

Ömer-Gecek Kaplıca Merkezi
(İSTANBUL-KÜTAHYA yolu üzeri)